

№ 17 გაუშვარჯოს თავისუფალ ხალხვენებას
 თავისუფალ საქართველში!
 გაუშვარჯოს საქართველს
 დემოკრატიულ კისპუზლიას!

ფასი 15 მანათი

„თმატრი და სხოვრება“

წლიურად 500 მან., ნახევარი წლით 250 მან. თითო ნომერი — 15 მან. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, ბაზრის № 20 ქართ. ბეჭდვითი ანზ, სტამბაში, რუსთ. № 26 ფოსტით: თბილისი, რედაქცია „თმატრი და სხოვრება“ იოსებ იმედაშვილს. ტელეფონი № 4-73.

დაარსების წელიწადი მეათე, გამოცემის მერვე
 სათეატრო, სალიტერატურო, სამუსიკო, სამხატვრო და საზოგადოებრივ შინაარსის ყოველკვირეული ჟურნალი.

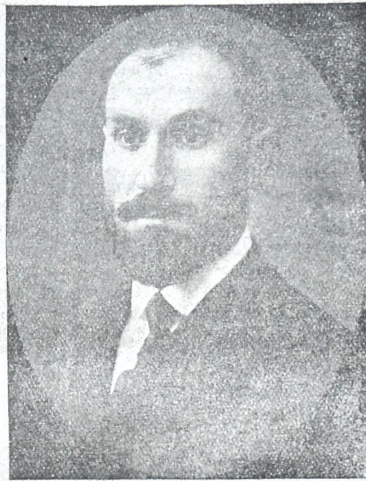
დაარსდა 1910 წ.

კვირა, მაისის 9

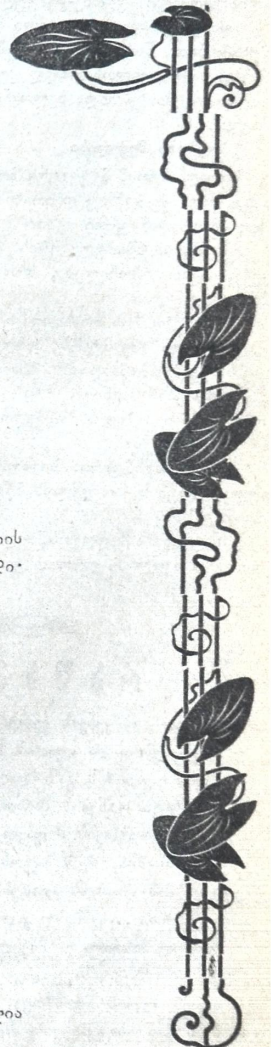
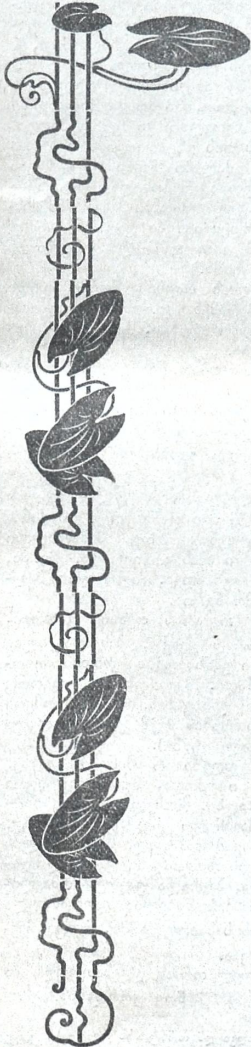
გამოქვეყნდა 1920 წ.

სახალხო ტრიბუნი რაფიელ ჩიხლაძე.
 გარდაცვალების წლის თავი. დღეს, მაისის 9, კუკიის
 სასაფლაოზე 12 ს. დანიშნულია სამოქალაქო პანაშვიდი.

კომპოზიტორი ნ. სულხანიშვილი მეუღლით.
 (გარდაცვალების 6 თვის თავი. სურათი გადაღებულია
 18 წლის წინად).

სახელოვნო ღლიური

ილია გურიამაძე და თეორი გიორგი

ხელოვნების სახეიმიო

გასაოცარ და უმშვენიერეს ხანაში ეცხოვრობთ: აღმინათა გამეცეკება, ურთიერთის დაუნდობლობა, იარაღის ელარუნთ, შემეკვარ ღული გული და... ხელოვნების სახეიმიო მზადება!

ეს არას ჩვენი თანდაყოლილი თვისებაა.— „რაც გინდ ზამთარი ჰყინავდეს!..“ ქართველი მაინც თავისას არ დიშლის.

ამისი ცხადი დამატკიცებელია თბილისის მუშა-აივან პირველ მაისის სახეიმიო დღესასწაული და ამავე დღეს ნაძალადევის თეატრის გახსნა!

რა სადა, ამავე დროს რა მშვენიერი, რა მიმიზიდველია: ყოველი კუთხე-კუნჭული გილიმის, გიცინის.

და ეს ვაჟკაც ქართველი მუშის მარჯვენამ,— განსაკუთრებით ნაძალადევის მუშამ! ოჰ, რა ბედნიერება იქნება, საქართველოს ყოველ კუთხეს თუ ასეთი ტაძარი ელისა და შიგ წმინდა ხელოვნების წმიდა ცეცხლი გალივდა!..

პოეზიის მეგობარი

დიად, მუდამ მეტყველი პოეზიაც გამოკრთა! ლამაზ თქმათა ქურუმნიც დიარაზნენ და სხვადასხვა რწმენით, ამიერიდან ერთი გეზით მიიარაბებიან:

ეს გეზია მშობელი ერის გრძნობა-გრძნობით ამაღლება, გაკეთილშობილება, სრულქმნა, ზეკაცად გარდაქმნა!

ასე შეგფერის თავისუფალ სამშობლოს.

დაე, ვარეშე მტერს; საზღვარზე მომდგარი შევ-ბნელ ძალას თუ ჩვენი მხედრობა ხმლით და სისხლის შეწირვით იგერიებს, შიგნითი მტერი—ველურობა, უადამიანობა ლამაზი სიტყვის მიქმელთ მაღალი გრძნობის ქურუმთ გარდაქმნან.

ამისი საწინდარია პოეზიის დღე, მაისის 7 გამართული, როცა საქართველოს მწერლები დარაზმულნი გამოვიდნენ!..

ხელოვნება სადღესასწაულოდ ემზადება და ვისურვით მისი მეგობარი დროით გვეხილნოს!..

რ ა ვ ა ე ლ ი

რაფაელს აშქენებს ველური თამბი, ამაყი შებდი და ფაფაის სიწმენსაჲ, წყვიანი ფაფამს გაზრდილი რითმები, წამრტაცი ოცნების მარდი სიტოცხეჲ.

იფოცხლებს რაფაელ ძვირფასი რახშით რაშიში, რომ ბატონობას დეჲა რტონდის, მას დიდხანს ადიდებს მსოფლიოა ხანდაზმით, რომ „ტუმბის“ კალთების დაკონს მოგვანდა.

რაფაელ სანციო და მიქელ ანჯელი— ეს ორი ჰოეტის უგვადვი დიდება—

თუთო სულის ხელმწიფე, მისივე დამსჯელი ჩემს წინ ისტებს ვით ძაღლის დიდებას.

საკი ებრაელიძე

(ქართველ მუშათა ხელოვნების ტაძარში) ნაძალადევის პლენარის სახელოვნო კლუბის გახსნის საღამოზე ნოე ურდანიას მიერ მაისის 1 წარმოთქმული სიტყვა.)

მომილოცავს ამისთანა კოხტა, ლამაზი, მუშის მარჯვენით და ენერგიით ავებულ კლუბის გახსნა. ქართველი მუშა მუდამ დიდი შეგნებით გააიოხროდა და დღევანდელი ხეიმი ამის ნათლად დამამტკიცებელია, მხოლოდ აქ, ჩვენში მოხდა ნამდვილი რევოლუცია და არა იქ, რუსეთში, სადაც მარტოოდენ ნგრევა არის. რევოლუციის მიზანი ის კი არაა, რომ დაანგრეოს, მოსპოს ის სიწმინდე, რომელიც წინა თობას შეუქმნია არამედ მასა გამოყენება. ამ მხრით დღევანდელი დღე საუკეთესო გამოხატულებაა ჩვენის და რუსეთის გზისა. იქმხოლოდ ნგრევაა და არავითარი შემოქმედებითი მუშობა: დაკეშულია წარმოება, მუშათა კლასის საწინელ პირობებში სცხოვრობს. ვახუთებში გამოქვიწყებულ უკანასკნელ სტატი-სტიკურ ცნობების მიხედვით რუსეთის აღსადგენად, ე. ი. იმ სიმიდირისად დღლივათის შესაქმნელად; რაც რევოლუციამდე იყო—საჭირია აჰ მილიარდი სტერლინგი, ჩვენი ფული რომ ვიანგარიშრო, აჰ ათასი მილიარდი მანეთი, ე. ი. ფული, რომლის დათვლაც კი შეუძლებელია.

საქართველოს და რუსეთის გზები გაიყარნენ და დღეს, როდესაც რუსეთის ძალები ჩვენს საზღვრებს ჩამოსდგომან, თუ მათ შესძლეს აქ შემოსენ, ეს იქნება ჩამორჩენილი ძალის მაღალ კულტუროსან ქვეყანაში შესვლა, უკან დაწევა. ეს არასოდეს იქნება და ჩვენ ღრმად დარწმუნებულნი ვართ, რომ გამარჯვებული ყოველთვის გამოვა მაღალი კულტურა! (ტაში.)

რუსეთის და საქართველოს ხალხის შორის დიდი განსხვავება ხასითსა, ტემპერამენტში. ეს ნათლად ისახება თუნდ იმ სახალხო გადმოკეცებში, რომელიც ყოველი ერის დამახასიათებელია.

რუსეთის გმირი, თქვენ ღობლად წიგნებიდან გეკონდინებთ, არის ილია მურომეცი. იგი ოცდაათი წელიწადი ფეხზე იწვა და ეძინა. ყველა მას თაზში ურტყამდა, მარამ ხმას არ იღებდა. ოცდა ათის წლის შემდეგ კი, როცა ღობლდ მიეცა, ადგა, აიღო ჯოხი და ყველაფერი მიანგრ-მოანგრია.

ასე მოქიქა რუსის ხალხიც. სამასი წლის განმავლობაში, რომანოვების ხელში იგი ფეხზე იწვა და ეძინა. ყოველი გირომდლოვი, სტრაჟინი თუ მამასხლისი მას თაზში სცემდა, მაგრამ იგი ხმას არ იღებდა. და აი, ეხლა, სამასი წლის შემდეგ იგი ადგა, აიღო ჯოხი ხელში და ყველაფერი მიანგრ-მოანგრია.

ჩვენი ხალხის გმირი კი არის თეთრი გიორგი, რომელიც სახელმწიფო გერბად გვაქვს. მას და ილია მურომეცის შორის ვარგვანი განსხვავება დიდიან. თეთრი გიორგი ლამაზია, ტანადი, მკვირცხლი, როგორც ქართველი ხალხი, მშვენიერ ცხენზე ხის. ილია მურომეცი სქელია, უხანაზბარი, მის სიძმობის ქვეშ ილია უშეგებელი ცხენი იხიქება... (სიცილი ტაში).

თეთრი გიორგის თავის დღეში არ სძინებია ფეხზე. იგი მუდამ შუბით ხელში იბძობდა, მუდამ აქტიური იყო, როგორც ქართველი ხალხი, რომელიც მუდამ იბრძოდა და აქტიური იყო შავნელი რეაქციის დროსაც. და ეს ორი სიძმობი არის გამოხატველი საქართველოს და რუსეთის ბედისა. იქ არის მხოლოდ ნგრევა ბოლშევიზმის სახით, აქ არის შენება, ბრძოლა უკეთეს მომავლისათვის და ამის საუკეთესო მარჯვენებელია დღევანდელი დღე, როცა თქვენ აავთენ ეს სასახლე მაშინ, როცა ჩვენს ირგვლივ მხოლოდ ნგრევაა.

მოვილოცავთ დღევანდელ ორმაგ დღესასწაულს და გისურვებთ წარმატებას. *)

ნოე ურდანიას

*) ტაში, დარბაზი ფეხზე ადგა და ორიტარს ოაციტენა გაუ-მართა.

საქართველოს მხედრობა

ქართული ჰიმნი *)

ჩვენს თვითარსებობის ისტორიის უღამაზესი კაბა... დონები იწერება, ოქროს კაბადონები.

ამის მოწმე-მონაწილენი თვით ჩვენა ვართ.

საქართველოს დაუძინებელ მტრების და მუხანათ მუზობლების ჯოჯოხეთური გულის თქმანი ამოძაბედენ. ერთის ხელის მოქნევით მოინდომეს დაეხვით, რაც ჩვენმა ხალხმა და მისმა ღირსეულმა მესვეურებმა შეუჩერებელის ბრძოლით მოიბოვეს.

მაგრამ მწარედ მოსტყუდვენ: ისტორიის შორეული მრწამსი, ქართველის გულიგულში ღრმად ჩანგრეული სიყვარული თავისუფლებისა, მამულის ერთგულებისა და რაინდობა უფრო ძლიერი აღმოჩნდა.

ამ მუხანათების „ვაიმოსლას“ პირველ მისს დამსახურებულ პასუხს გასცა შეგნებულმა ქართველმა ხალხმა; მათსავე „რეგოლიუციონურ გადატრიალებებს“ განზრახვას, იუნკერთა სასწავლებელში ჩვენი ახალგაზრდა მხედარნი ღირსეულად შეხედენ:

— დაგვენდით! — დასძახეს მუხანათებმა მძინარ ახალგაზრობას და მათუხრებით თავს დაადგნენ: მთავრობა უკვე ჩამოკლებულია, ყველგან ჩვენ გაეგინარჯვეთ!

— კარგი! — მიუყეს ნამძინარმა ქართველმა იუნკერებმა: ჩვენც ჩვენს მოვალეობას შევასრულებთ, — გაუმარჯოს საქართველოს! დასძახეს და იარაღიანებს უიარაღოთ, შიშველ ხელებით და სკამებით დაუწყეს თავიების მტერევა, ერთმა მხედარმა დრო იხელთა, გასხლტა, ფანჯარიდან ჩახტა და უფროსთ აცნობა, მეორემ მტრის რკალში შეძება, თოფს დასტაცა ხელი და სროლა ასტეხა... ხმაურობაზე გამოიციდენ საქართველოს ჯარების მთავარსარდალი გენ. კვინიტაძე, პოლკ. ჩხეიძე... თავდაცემებმა რამდენჯერმე დასალეს რევოლვერი კვინიტაძის, მაგრამ უშედეგოდ: თეთრმა გიორგიმ დაიფარა თვისი ერთგული მხედარი. შეუტრეს პოლკ. ჩხეიძესაც, მაგრამ ჩხეიძე არ შედრკა: ვაჭერდა, ვითარცა მამაც ქართველს შეგფერის და ორის სროლით ორი თავდაცემი მიაწვინა, მესამე დასტოვა ..

მუხანათ დამცემებმა დასპრეს ორი იუნკერი, ერთი კახელი თავადი შეილთავანი მაყაშვილი მოკლეს, სამაგიეროდ მათ დასტოვეს რამდენიმე მკედარი, შეპყრობილი და მივირ მათი გეგმაც გამოიმეღავნდა. გამოირკვა, რომ ესენი უმთავრესად სომხები არიან... ფულით მოსყიდულნი, რომელთაც ერთის შებერვით მოინდომეს საქართველოს თავისუფლების მოკლა. . მაგრამ შესცდნენ: საქართველოს უკვე ერთგული მკველი გაუნდა — თვით ქართველი ხალხი, მისი ნორჩი მამაცი ჯარი და გვარდია... თეთრმა გიორგიმ შუბი შეიმალდა და მისი ჩამორთმევა არც ისე ადვილია!..

ვაშა ქართველ ახალგაზრდა მხედრობას ვაშა მის, ღირსეულ მესვეურთ გენ. კვინიტაძეს, პოლკ. ჩხეიძეს და სხ., რომელთაც საპრაკო სიმამაცე გამოიჩინეს! ნეტარ ხსენება მუხანათობისგან დაწერილ მოვალეობის ერთგულს იუნკერს, მიხეილ მაყაშვილს, რომელმაც ნორჩი სიციცხლე საშობლოს თავისუფლების დაცვას შესწარა და ქართველ მხედრის სიმამაცის ოქროს კაბადანი თავის უმანკო სისხლით დასწერა!..

ვაშა ჩვენს თეთრი გიორგის წითელ გვირგვინს!..

იოსებ არმათიელი

სახელმწიფოსა ჰქმნის ერი,
ერია მისი ბატონი,
მესაკუთრე და მმართველი,
უცილობელი პატრონი.

მაშ, ვაშა ჩვენსა მთავრობას,
ერისგან შექმნილ ძალასა,
ერი მას უძღვნის მაღლობას
და წრფელის გულით საღამას!

გაუმარჯოს ქართველ ერს!
გაუმარჯოს საქართველოს!
დიდება მაღალსა ღმერთსა
და მთავრობას სასახელს!

ახო

ბანცლათა კარნახი

V

ს ა რ წ მ უ ნ ო ე ბ ა .

I

ქამსა ცისკრისასა, ოდეს წყვილიდი განვლიდა ჩვეულებრივ ყოფას და სინათლე ეფინებოდა არეს, მათა გულის სიღრმეში გაშენებულ მონასტრის ზარების ხმა — შეწყობილი გუფუნი არღვევდა საპარისებურ მკუდროებას. აღამიანებოც იშლებოდნენ...

ზარის ხმასთან ერთად, შავად მოსილ მონაზონთა გაფერპყრთალებული სახენი ნელი ნაბჯით გაივლიდნ ტაძრას ბქეს.

ვატაკუბუნნი უხილავ ხატებათა წარმოდგენით და ზემთავონებულ რწმენით აღსავანია, კლემბა - მოსილებით წარსდგებოდნ ღვათების წინაშე.

ჰაერი იესებოდა გუნდრუკის სუონელებით.

კიდევ ზარის გუფუნი და თავდებოდა მოძღვარის უქანასკნელ აკკორდად ქვეული „ამინ“!

და მას მოჰყვებოდა მორწმუნეთა საერთო ვალთა, და მონასტრის ზღუდეთა შორის ყოველი იმოსებოდა იდუმალი განცდის გამოუტყნო ლტოლვით.

და ნინოც ამ დროს ლოცვად იდგა თავის ბნელ სენაკში.

ის არას დროს არ უნახავთ ტაძრის თაღებ — ქვეშ ლოცვად დამდვარი მრავალთა შორის.

ის იყო მარტო თავის სენაკში და მარტოკა ლოცულობდა.

ნინოს ლოცვას დროს სახე იცვლებოდა, თვალბ, უტიკლებად, ცრემლები სხივებათ ეფრქვეოდნ ცივს ნიადაგს.

*) გაღლებულია ნოტებზე და ამ მოკლე ხანში ცალკე გამოვა.

რედ.

ვერავინ არჩევდა მისი ლოკვის საიდუმლებებს სიტყვები გალობის ქსელში იფანტებოდნენ და იშლებოდნენ.

დაიწყებოდა ტაძარში საერთო გალობა და ნინოც მას მიჰყვებოდა, მათთან ლოკულობდა.

ვერავინ კადნიერდებოდა, რომ ნინოს ლოკვისთვის იდუმალობით ყური მიეპყრო.

მას ყველა მოწიწებით უტკეროდა.

და იმ დღესაც ჩვეულებრივად.

გათავდა საერთო სამსახური ღვთისადმი.

და მონაზონთა გუნდნი ნელის ნაბაჯით მიუახლოვდნენ ნინოს სენაკს, მოკრძალებით შედგენენ.

ის ისევ თვალცრემლიანი განაგრძობდა ლოკვას.

ისევ ლოკვად დგას.

ისმონდა ხმა მონაზონთა.

ცოცხალი ხატებაა, უზენაესი რწმენისა.

და ყველა თავ—თავის სენაკში შედიოდა.

ნინო—კი, შესწყვეტდა რა მხურვალე ლოკვას, ცრემლიან თვალებს ირგვლივ მიმოაუვლებდა, დარწმუნდებოდა, რომ მარტოა, მოისხამდა შავს მანტიას და სასაფლაოსკენ გასწევდა.

და მივიდოდა იქ ერთ განმარტოვებულ საფლავზე, სადაც დასრულებოდა მისი ლოკვა, მერე დაბრუნდებოდა თავის სენაკში.

II

გარიჟრაჟი სიბნელის გაცრეცილ სახეს სინათლის ოქრის ისრებით შეებრძოლა, რადენიმე წუთი და ყვავილოვანი ბუნება კისკისა მზემ გულზე მიიკრა.

მონასტრის ყოველი კუთხე მეტი სიხალისით ახმაურდა.

იწყებოდა ლიტანია, მწყობრად ლაგდებოდნენ მორწმუნენი.

ნინოს სენაკი სდუმს. მისი კარები არ იღება. ისმის ძახილი—მოსიყვალულე:

—სად არის ნინო?.

—მოიყვანეთ..

—წავიდეთ, დებო გავაღვიძოთ, გავაღვიძოთ.

და შეაღეს სენაკის კარი.

დაირეკა წვევის ზარი. ყველა ტაძარში იკრიბება.

ნინო შუალამის ხანს ადგა და ლოკვად დგას. მას წინ აბრეშუმის მშვენიერი ქსოვილით იფარება სალოკავი ხატი. სანთელი შუქ მუგენად ციმციმებს.

მონაზონნი, ვით არღილდნი, თავს ადგანან მორწმუნეს, ლოკვით ვატყებულს.

ვერ კადნიერდებიან შეუშლონ ლოკვა წმიდა. ზარი ისევ წვევას ხმით იძახის.

—ნინო!..

ის ისევ ლოკვად დგას, არ ესმის.

—ნინო, ლიტანია იწყება... წამოდი, იქ ილოკე..

ის შეკრთა. მიიხედა, სანთლის შუქზე ცრემლიანი თვლები ელვარებდნენ. სდუმს.

—წამოდი, წაო!

იყო ერთხმა მოწოდება მონაზონთა.

ნინოს საგენი ნელის თრთილით ამოძრავდნენ.

—სად?..

—ტაძარში.

—მე იქ არა... წადით თქვენ, მე აქ ვლოკულობ.

ყველა განცივდრდა.

—როგორ შეიძლება! მოძღვარე არ ინებებს ასე მოიქცე.

ნინო ერთ წუთს მიაჩერდა მონაზონთ, მეოე ხატს მიაპყრო თვალები.

—მოძღვარი .

ყრუთ ვაისმა ნინოს ხმა.

—განრიხნდება.. ყველა მონაზონნი იქ უნდა შევიკრიბნეთ.

ნინო მიატკერდა ხატს და ნაქსოვით დაუარა იგი

—ერთი ხატის წინ?.. არა, მე ჩემი ხატი მისვენია აქ... მასზე ელოკულობ..

მონაზონნი უტკერიათ ნინოს..

ამ წუთს ის შეცვლილიყო ვერ იცნეს... ერთხმად შეეკითხნენ.

—შენი ხატი!..

—დიად, ჩემი... საკუთარი.

იქაურობა სიჩუმემ მოიცვა. ზარი დაიოკა... შეკოთენ...

—წადით!.. მე არ მოვიდვიარ...

ნინოს სიტყვები მტკიცე და შაყი იყო, მონაზონებმა ცივად დასტოვეს სენაკი.

III

მოძღვარი მრისხანე სახით შედის ნინოს სენაკში.

ნინო ისევ ლოკვად სდგას, ფეხის ხმა გაიგონა... შეკრთა —ნინო!.. ვაისმა მოძღვრის ხმა.

ნინო პასუხის ნაცვლად მიაჩერდა მოძღვარს.

მოძღვარი მიუხელოვდა ხატს,ხელი გაიწოდა მისკენ—სურს ვადასწვიოს ნაქსოვი, რომელიც ფარავს მას.

ნინო ათრთოლდა.

—ხელს ნუ ახლებო!..

—მარტო შენი სალოკავია?!

—დიად!

—უნდა ვნახო.

და მოძღვარმა გადასწვია ნაქსოვი ნინო სენაკის კიეს კედელს აკრა, მისი სახე სანთლის შუქმა ნათლად გამოანაკეთა.

გამოჩნდა ხატი... მოძღვარი გაქავდა, ხელი

ქსოვილზე გაუშეშდა.. მისჩერებია, არ სჯერას.

საერთო სარწმუნოების სიმბოლოს ჩარჩოში ვილაცა უცნობის სურათი დაინახა.

სახე მისი არ იყო ზეციური, ის მიწიერი იყო, თმა ხუჭუჭა, ლამაზი სუათი.

—ნინო... ვინ არის ეს ხიწიერი, რომელიც წმინდა

ბგსა სენაკისასა სალოკავ საგნად გავიხდია?.. ჩამოხსენ!

ნინო ადგილიდან დაიძრა, მივიდა ხატთან და ფარად აეკრა მას.

—სცდები მოძღვარო!.. ბიწიერი არ არის, ის ჩემი სიყვარულის ჩამქრალი ხატებაა.

მოძღვარი აენტო, მისი ხმა ყველას გასაგონად ვაისმა სენაკში.

მრუბო!.. წაბილწე სამოსი მონაზონისა.. განვედ

სარწმუნოებისა ამისაგან. ყველამ გაიგო ეს ხმა წყვილი. და ის განიღვენა...

* * *

ყველა ლოკვად დგას. ლიტანია დაიწყო.

სევდიანად ახმაურდნენ ზარები, მას უერთხებდა გალობა მონაზონთა.

იქ კი, სასაფლაოზე, ნინო ხის—ჯვარის წინაშე ცრემლად იფერქვოდა.

გულზე მიეკრა თვისი სალოცავი ხატი და მასზე ლოცულობდა.

ვათავდა ლიტანია, მიწყნარდა ყოველივე... უკანასკნელად შემოპკრა ზარმა, და წინის მორწმუნე სულში სიცოცხლის სიმძე ვაწყდა...

მეორე დღეს სასაფლაოზე მეორე ხის ჯვარი აღიმართა.

კ. გერგეხელი

ოფიცერი—სტუმარი—ბ-ნი შილტოვი (ვ. დოლიძის აქეთო და კიტე“ დაწ

ლალი კახეთის მაღალ ნიჭიერ შეიღს, ქეშმარიტ ხელოვანს სულმდაბლობა, მეღაქუქობა, გაძრომ-გამოძრომა არა სწამდა. და ერთი მიზნითაგანი ესეც იყო, რომ ისე არ ეღვარებდა, რის ღირსიც იყო...

მოგვისწინებათ რაი წლის წინად ჰინნთა შეჯიბრებაზე, სადაც 12—13—დღე საპიშრო ნაწარმოები იყო წარმოდგენილი, უცხო სპეციალისტების ჟიურიმ მხოლოდ რაი ნაწარმოები მოიწონა. მოწონებულთა შორის ორივე კიკუშასი აღმოჩნდა (ერთი ჰინნი). მეშურნეობამ ისეთი ქსელები გააბ-გამოაბა, რომ... კომპოზიტორმა ხელი ჩაქიწია: ასეთ ინტრიგანებში არაფერი ვაკეთებდებო და, როგორც სჩვევია, ბახუსს ეხიარა...

კიკუშას ჰინნი დღემდე მივიწყებულია... სად არის პატრონი?

შურ-ღვარძლიანობა და დაბალმა ქიშობამ არ უნდა დაჩრდილოს ქეშმარიტი ხელოვნება. კიკუშას ყოველი ჰანგი დიდი განძია ჩვენის ეროვნულ სამუსიკო შემოქმედებისა და, ამიტომ, საჭიროა დროით შეიკრიბოს გამოიცეს, რათა ერის შეიღის გულიდან აღმოხეთქილი მარგალიტები—ტკბილი ჰანგები ერსეე დაუბოუნდეს.

მისი გარდაცვალების ექვსი თვის თავზე მაინც მოვიხადეთ მისდამი მოვალეობა. ეს მით უმეტეს საჭიროა, რო მისი კოლშეილი სიღარიბეშია და ყურადღება ეჭირვება. განსაკუთრებითი ყურადღება შეიღებს,—ეგება მამის სამუსიკო ნიჭი შეიღებისაც გამოჰყვეს.

ამას გვავალებს ჩვენის სულის მესაიდუმლე—დაუმთავრებელ ჰანგის შემქმენლი კიკუშა სულხანიშვილი..

ექიმი შტოკმანი

კომპოზიტორი ნ. სულხანიშვილი

(6 თვის თავი)

სიმი გასწყდა—ჰაერში მაინც მისი ბეგრა ისმის.

კიკუშა სულხანიშვილი ჩვენი ეროვნულ მუსიკისთვის ის გაწყვეტილი სიმი, რომლის დაუთავებელი ჰანგი ჯერ კიდევ ობლად დიდხანს იბგერებს, ვიდრე სამეიგრო გამოგვიჩნდება.

მაგრამ როდის გამოგვიჩნდება, ან როგორ?

ექვსი თვეა, ჯერაც ვერ მოუყარეს თავი კიკუშას—მარგალიტ ნაწარმოებთ და ვერ გამოაშუქურეს... მართალია, მან თავისი დიდი შრომა—ოპერა „პატარა კახი“ ვერ დაასრულა, მაგრამ უკანასკნელ სცენამდე (დაჭრილ ლეგენის შემოსვენებამდე) დაწერილი ჰქონდა. სიკვდილის წინად, ვიდრე ავად გახდებოდა, ოპერის თვალსაჩინო ადგილები თბილისის ჩამოიტანა, რომ „პატარა კახი“-ს კონცერტი გაემართნა. მის ადგილებს ზოგიერთ ჩვენს მომღერლებს აზღაურებენ კიდევ, მაგრამ უცებ ავად გადა, მთელი ნოტები სასტუმროში დარჩა, ანუ მის მახლობელთა შორის გაიფანტა და დღემდე არა ხანს...

სად არის, რომელმა ბოროტმა ხელმა წაგრაგნა? იმას ხომ ვერვინ ვაბედავს სთქვას, არა ჰქონდაო, როცა „პატარა კახის“ ბეგრს ადგილს ახლაც მღერიან და ეს მომღერლები, კიკუშასგანვე ვაწერთილები, დღესაც სცოცლობენ.

გაჰქრა ნაწერები, მაგრამ თვითშემომქმედ კომპოზიტორის ჰანგი მაინც ჰაერში ბეგრს.

ხმა ამოიღეთ, ვისა ვაქვთ მისი ნოტები?

კიკუშას ბედი არა სწყალბადა.

ქართული ხელოვნება

(ჩემი შენიშვნები)

1801 წელი უფლებრივი დაკანონება იყო იმ ნელ პროცესისა, რომელიც მალულად თუ აშკარად ხდებოდა ჩვენს სოციალურ განვითარებაში. თვის ისტორიულ შარა გზას ასცდა ჩვენი-მწერლობა-ხელოვნების განვითარებაც. მეცხრამეტე საუკუნის პირველი ნახევარი ჩვენს სოციალურ განვითარებაში სიკვდილის ვამეფების ხანა იყო: ორბელიანების კლასიური პესიზმიმ მკრთალი გამოშხატველია იმ ტრალიკომედიისა, რომელიც პოლიტიკურად მგდარ და სოციალურად მოღუენებულ ერის ცხოვრებაში ტრალიდებოდა. ბარათაშვილის სვედიანი ძახილი სულის ობლობაზე, უთიგისიმობა—უთიმელობაზე—შედგვი იყო ძლიერ ეროვნულ ჰილიბისა, რომელიც განიცადა საქართველოში. ხოლო გაფორმებული ბაიონინის სტიქით პოლონეთის მწერლობაც საკმაო გავლენის სტიკებდა ჩვენის ლიტერატურის მიმართულებაზე, პოლინელ სწავლულთა ზეგავლენით (იხ. ზ. კიკინძის შრომა „ბარათაშვილის პოეზიის მოტივები და სოლომონ დიდაშვილი“).

ამ ხანის ჩვენი ლიტერატურის მკლევარი ძლიერ შეძრწუნდება, როდესაც ძლიერი ისტორიულის ინტუიციით შეიჭრება ჩვენი ამ ხანის სოციალურ აზროვნებაში და იხილებს ათის მტვერ-წყარო ხატებს.

მაგრამ სოციალურ განვითარებას ხომ თავის კანონები აქვს. იგი დილაექტურის ნახტომებით ვითარდება—ეს მისი მუსიკალური რაიობა.

ჩვენი ხელოვნების განვითარებაც ამ კანონებს უნდა დამორჩილებოდა. მიემართოთ ფაქტებს.

ნურავინ იფიქრებს იმის მტკიცებას, რომ ჩვენს განვითარებაზე გავლენა არ ქონებოდეს ჩვენს იქით მომხდარ სოციალურ მოძრაობათა ამბებს, ევროპის საზოგადოებრივ აზროვნებას. მონტესკიე — ჯერ კიდევ შეთვრამეტე საუკუნეში ითარგმნა ჩვენში, განმანათლებელთა ფილოსოფიის აზრისა და ევროპის ყურეშიაც ქონდა ვასავალი. ხოლო დანიელ ჯონქამე — პირველი ნაზიარები იყო საქართველოს რევოლუტრ სინამდვილით და შემოსულ აზროვნებით. ბარათაშვილი პირველი გამოხემაურა საქართველოში ნოვაციონის რომანტიულ ყიყინას და მით „შეტევის და ქარიშხალის ხანამ“ ჩვენშიაც ჰპოვა გამოხემაურება. ნოვაციონის ხანა „Sturm — und — Drang — Perioden“-ის იყო ხანა იმედის გაკრუბების; დიდი სოციალური მოძრაობა, საფრანგეთის რევოლუტრის შედეგი, გერმანიის სასოწარმკვეთი სინამდვილე, ჩამორჩენილობა, აი ყველა ის მიზეზები, რომლის შედეგად მოყვა რომანტის ფილოსოფია. პირადი „მე“ წარსულში და ოცნებაში მოთქმა-დაკარგულ ბედნიერებაზე, სცენაზე მდღილური გამოსვლა პიროვნებისა, ხოლო სოციალურ კოლექტივის ისტორიის სარბიელიდან განდევნა; — აი კონტრესენცია რომანტიკის ფილოსოფიისა. ძმეთა ბაუერების ელექტიური იდეალიზმი, საშინელი და საძაველი თვით გუქიანობა „კრიტიკულ მიაზროვნენ“ გერმანულ ინტელიგენციისა — და ყველა ეს — თუ საზოგადოებრივ მეცნიერების ყველა დარგში, როგორც სრულიად ჩამქალის, ჩვენს პოეზიაში განსახივრდა.

ნიადაგი კი საამისოდ ნოყიერი დაახვედრა ჩვენში ფეოდალიზმის სტიქიამ...

და ასე გაგრძელდა დიდხანს. ერის მაგის ცემა შეჩერდა. ფეოდალიზმის განვითარება სიცოცხლეს უსპობდა ერს და, გარდა ამისა, გარეშე ძალის ზეგავლენა ყოველ მხრივ მზად იყო გროვეული სიცოცხლის ელემენტები სიკვდილის *pust factum* დაეყენებინა. მაგრამ იმანტურის მხარეები ფეოდალიზმის განვითარებისა ისტორიული აუცილებლობით უმზადდებდნენ მას, როგორც სოციალურ მოვლენას, სიკვდილს.

მაგრამ ამ მოვლენის სასიკვდილო აქტი თვით შიგნით როდი მომხდარა საზოგადოებრივ ძალთა განწყობილებით — რევოლუტრ სინამდვილით, „არამედ-უცხო ძალის ჩარევით, რამაც შესამწევი კვალი დაამჩნია ჩვენს აწინდელ სოციალურ განვითარებას, რომელსაც დღესაც კი ვგრძნობთ.

რომანტიკა ყველა ამის მიხედვით ძლიერი შეიქნა ჩვენში, — ხოლო იგი მრავალ ვარაიებებში გადადიოდა.

მესამოცე წლებში ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრება ალორმინების ზგას ადგია.

— დიდუბნეზი ილია ჰვლობს ჩვენს საზოგადოებრივ აზროვნებას.

ჩვენს საზოგადოებრივ აზროვნებაში ახალი მოტივი ისადატურება. ეს არის მოტივი **ეროვეული** და აქ იწყება ჩვენი ხელოვნების ახალ ემბაზში გადასვლა.

მასსა შეიჭრა საზოგადოებრივ აზროვნებაში.

იგი ხელოვნებაშიაც ისადატურება. ახალი ელემენტი, რომლის ნასახი ფეოდალიზმის ელემენტების სიკვდილთან ერთად ჩისისა სოციალიზმაში, ეს კაპიტალისტურ საზოგადოების პირველი ტრანსფორმაცია, მისი ასე თუ ისე გაფორმებით გამოსვლა. სოციალურ სინამდვილეში ახალი გადაჯგუფება ხდება — რუსების რაზნოინციების მსგავსად ჩვენშიაც დაიბადა ლიტერატურის სამეფოში „ხალხში მოსიარულეთა ინტელიგენცია“. რ. ერისთავმა მიავგნო ქარ-

თოლუტ ტეტის. თუმცა იგი სრულიად განთავისუფლებულია რომანტიკის ზეგავლენით. ხელოვნება ეროვეულ პრობლემის და სოციალურ კითხვათა გადაჭრას შეუდგა. ბევრი დიდი თავი და ღრმა გული შეიწირა ხსენებულმა პრობლემებმა ხშირად ხელოვნება გ.ფორმებული პუბლიცისტიკით თავაფეოდა. „პოეზია მოკვდა, დადგა პროზას ხანა“-ო, იფიქრებს ქართველი მკითხველი. წინააღმდეგ: მხოლოდ პოეზია შეჩრა ქეშმაიტი ხელოვნებას, მის იდეის მატრებლად. ილია, აკაკი, ვაჟა-ფშაველა ამოსწურავენ ჩვენს პოეზიის სიმდიდრეს ლეიბ-მოტივი მათი პოეზიისა ეროვეული პრობლემა, თუმცა მათ პოეტურ აზროვნების გაქანებას პარალელურად უნივერსალური ხასიათი კი ქონდა. უკანასკნელი ყველა სიცოცხლის პრობლემებს პანთეისტურად ავეიხსინს, გვესურათებს.

ჩვენ ამ მოკლე წერილში საკვებთ ვერ განვიხილავთ ჩვენი ხელოვნების განვითარებას მე-XIX-ს. მეორე ნახევარში. ხოლო ვიტყვი: ჩვენი ამ ხანის, როგორც ხელოვნება, ისე საზოგადოებრივი აზროვნება, უადრესად პროგრესიულია. იგი ცდა ძველი შეცდომების გამოსწორებისა, ხოლო სოციალურ კოლექტივის სულ სხვა პოლიუსიდან წარმოშობილი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

3. კეკელია

პროვინციის მოღვაწენი

არჩილ სლომონის ძე ციხისთავი

თავზე ხელაღებული, თავგანწირული უნდა იყოს კაცი, რომ ქალაქის ცხოვრება მიატოვოს და ჩვენს ყრუ დაბა — სოფელს შევლის თვისი სიცოცხლით.

ასე ფიქრობს დღეს ბებერი და აკი სოფლიდან ქალაქისკენ მოისწრაფიან, ხალხს კი ღვთის ანაბრობაზე ანებებენ თავს.

თუ ასეა დღეს, დღეს, როდესაც სოფელში მუშაობა არც ისე ძნელია, რა უნდა ყოფილიყო ჰა წლის წინად, როდესაც ერთის მხრით თვით ხალხი ვერ იტყებდა „ნაპწავლს“, მეორეს მხრით ძველი მართებლობა სდევნიდა „ბუნტოვნიკად და ნაროდნიკად“ მიჩნეულს ყოველ სასოფლო მომუშავე ინტელიგენტს.

ზემოთ გამოსახული ადამიანი — არჩილ ციხისთავი ერთი იმ მცირე მოღვაწეთაგანია, რომელმაც მთელი თვისი ძალიონე პროვინციის კულტურულ-ხელოვნურ წინსვლას შეაღია და დღესაც ჰაბუტურ გატაცებით ემსახურება მას.

სემინარიის მესამე კლასიდან გამოძევების შემდეგ (აქ მისივე ხელთნაწერი უნდა იქნას „პირველი ნაბიჯი“ და არა ლეგალური წიგნები დაუტერესეს), სამსახურში გაწვეს- და (მსახურებდა განჯისა და ერევნის გუბერნიებში, ქ. გუმურში, სურამლინისა და გუმბრის მაზრებში, თელავში) ამავე დროს თვალყურს ადევნებდა სამშობლოს მაჯის ცემას და ყოველის ღონისძიებით ხელს უწყობდა ადგ. მამული შვილურ — რიგველ იღის გაღვივებას. თანამშრომლობდა „ივერიაში“ (ა. სლომოწინის ფსევდონიმით), „მოგზაურ-ში“, ივ. როსტომაშვილის ლექსიკონში და სხ. ქ. გუმბრ-ში დაარსა ცენის მოყვარეთა წრე და ხანმოკლეული წამოადგენების მართვა დაიწყო. აქვე წ. კ. ს. ვაგელობს ჰოვანჯიანის მართვა. 1918 წ. ოსმალეთში რომ გუმბრში აღდგა, არჩაღს ფ.-ტელეგრაფის უფროსობა ჩამოართვეს, საქალაქო საქმეებში ჩაება, როგორც ქალაქის თვითმარ-თველობაში არჩეული, და ღიდი ამავც დანდო ქალაქს.

აქ ორ თვის ოსმალთა ტყვე იყო. საქართველოს დამოუკიდებლობა რომ გამოცხადდა, დედა სამშობლოს მოატანა. აქ პირიქის სხვადასხვა კულტურულ დაწესებუ-ლებებში. დიდი ღვაწლი მიუძღვის სამუსიკო სპს-ის თე-ლაქის განყოფილების დაარსებაში. დღესაც მისი გამგე-ობის თავმჯდომარეა. ამ განყოფილებას უკვე საკეთილი სამუსიკო სასწავლებელი აქვს. აგრეთვე მხოვადე მონა-წილობას იღებს სხვა კულტურულ დაწესებულებებში. რე-ვიოლუციის პირველ დღეებში, 1917 წ. 1 მაისს კავკა-სიიდან დელეგატად გაიგზავნა მისკოვს რუსეთის ფ.-ტე-ლეგრ. მოსამსახურეთა ყრილობაზე და ორგანიზაციებში თვალსაჩინო ადგილი ეძირა. ფ.-ტ. უწყებაში, ვიდრე ნაციონალიზაცია გამოცხადდებოდა, არჩილმა თელავის ფ.-ტ. უფროსად დანიშნისთანავე საქმეები გააფორმეს-თა. ხელისუფლების გაცაცებელი მოყვარულია, განსაკუთრე-ობით თეატრის, და ერთ საუკეთესო ნიჭიერ სცენის მოყ-ვარით ითვლება. კოვად ასრულებს სიმხისა და თავადი-შვილის როლებს.

საერთოდ ყოველ საზოგადო-საჯულტურო საქმეში დიდის ხალისით იმუშავებს.
უსურვით მხებობა. ი.—ელი

ქართული საგუდაგო თეატრის დაარსების ისტორიის გასაღები

1832 წ. შემდეგ ქართველ ტომის არსებობის საქმე საეკვოდ გახდა, მთელმა ერმა თავის თავზე ხელი აიღო. ამახედ იყო, რომ ილ. ქავჭავაძემ გრიგოლ ორბელიანს უსაყველურა: თქვენ არ ხართ ისა, რომ ლილილი ენაბრძა-ნებით დასთმეთ; შიშით თქვენ მის არც სახლშია არც კარში აღარ ხმარობდითო.

სხენებულ წლებში შემდეგ, საქართველოში მოვიდა მთავარმართაველი კორინციე, მან ქართველები გაიქცა, ნახა ამ ერის საქმეები და დარწმუნდა, რომ ამ ერს სამი-ში ანუ მთავარობის საწინააღმდეგე არა აქვს რაო.

მართლაც და ეს სწორედ ასეც იყო. ჩვენ მთავრობ-ის კი არა, ჩვენი თავის და ცხოვრების წინააღმდეგე ვი-ყავით — გვიღობი მამულებს, ვარძივით გლგობას, ვჭეიფო-ბდით, ვლოთობდით, მამულებში შეცილებით ერთმანეთს დავა — დარბაზს უტყებდით, მით ვილუბებოდით და ვისპო-ბოდით უტყებდით და უჩინარად.

მაშინ არ დარჩა ერთი რომელიმე ქართველი შეძ-ლებული ვეარის წევრი, რომ მიღობის მამულებს არ გავ-ყიდნა და არ შეაქანა. ასეთ ერს კი, ასეთ გულ-უხეს და ქართველტყობს ერთი უბრალო წიგნი, ჟურნალი და გა-ხეთიც კი არ ჰქონდათ. თეატრის სხენება ხომ სულ აღა-რსად იყო. ამის მაგიერ ქართველებმა კრივი იცოდენ, ყომაირი, ბიოთური, ცხრა და სხ. ამ გვარში, რასაც ვახ-ტანგ ორბელიანი დიდის წყველით და ცრემლის ღვრით მოიხსენებს. ასეთ ერს მთავარმართებელმა სამწუხარო

თვლით შეხედა, მისმა სიბრალოლმა ქართველებს სირც-ხვილის ღიმილი მოჰგვარა.

1850 წ. თბილისში გ. ერისთავმა უწრ. „ციცკარი“ დაარსა, მასთან ქართველი პირველი დასწავრა, მალე თე-ატრიც გაჩნდა. ქართველთა ცხოვრებას 1850 წლებში ცოტა რამ სხებ მოეცა.

გიორგი ერისთავს მოჰყვა ზურაბ ანტონოვი, გორე-ლი, თავის დროს ნიჭიერი მწერალი და მოკლე დროში უღვითთ დაღუპული. ამ ორი პირის პირებმა ქართულ თეატრს 1850—55 წლებში სული ჩაუდგა. ამ სულის ჩა-დგმის მთავარმართებელიც ანტონოვია. ამ გარემოებას დიდი ისტორია აქვს, სამწუხაროდ, ქართველებს არც ეს გაღვივების ხანა შერჩათ დიდხანს. 1854 წლიდან, რაკი მთავარმართებელი სხვაგან გადაიყვანეს, ქართველნი კვ-ლად მოემწყვდნენ რუსთა უკუღმართობის სულარის ქვეშ. მათთვის აღარც წიგნი იყო, არც თეატრი და არცთრა სხვა ამ გვარი. გ. ერისთავმა 1858 წ. გასულ, ანუ 1854 წ. „ციცკარი“ დაუბრა სტამბა დაეკეტა, თეატრიც მოის-პო. ზურაბ ანტონოვი უსაქმოდ დარჩა და მალე მიიცვა-ლა, მათი ყოველივე ჩაბარდა საიქიოს. ასეთი სურათი გადაეფარა ქართველებს 1855 წლებიდან.

თუმცა ქართველებს დაძინების აკვირ ამ წწლს მძღვარად დაირჩა, თუმცა ქართველთა სიკვდილს მიე-ცა, მაგრამ მიწიც ამ დროსაც აქა — ქთითი-ორილთა კაენი ბეუ სადგენ 1857 წ. განახლდა „ციცკარი“. 1858 წ. გაჩნდნ ღი. ქავჭავაძე და აკაკი; ამათ მოჰყვა ივ. კერესელიძის გოღება; მალე ქართველ ერს თვალთ ხილვის ნიშანი დღუტყო. 1860 წლებში წანდისხან წარმოადგენე-ბსაც მართდუნენ. ასე თუ ისე, ქართველმა ერმა თავი დაამწია სიჭკვიანის და მცონარობის ხანას. თუმცა იმ და დროსაც, ჩვენში სწნდებდუნენ ისეთი პირნი ორმელნიც ლაბარაკობდუნენ: ქართველი ერის საქმე წასულითა. კიცი იბადება, იზრდება, ბერდება და მერე ეჭვებათა. ქართველ — ერმაც გიორგი ეს სამი ხანა, ესლა ივინი სამარეში წვა-ნან და მიწის მიუკის მეტი ღლარა უმდდართათ. ამ აზ-რებს საჯაროდ კიბიხლობდუნენ ლექციებად. ასეთი იყო იმ დროის კლასიკური გენმაზიის დირექტორი ქელი-ხოვსკი. ამ პირის მოძღვრებას გიორგი მუხრანსკი ხო-სულ გადაარტყა. ამ ყალბზადა ცრუ-მეცნიერმა ჩვენი ტომის მოსპობის ხანა თვით ჩვენი ცხოვრებიდან გამო ძახლო ცნობებისაგან გვიკარნახა, მაგრამ ერთიც და-მეორიც იყო მხოლოდ მუჭარება და უმეცრებთი სავსე მიღღურების ნაყოფი, თანედლორი ბოღა.

საგანდნორდ ეს ბედშავი ხანაც გავლიეთ: რასაც ჩვენი ტომი უნდა შეეკამა. იგი თავის ზეადლობა — ბორო-ტებამ შეეკამა ეს ასეც უნდა მომბდობოყო, ოღდენაც რაც ბუნებრივად არ ხდება, მისი არც არაუფრო შენ-დება. 1868 წ. ილ. ქავჭავაძემ დაიწყო საქართველოს მოამბეს“ გამოცემა. 1865 წ. თბილისში რანდენიმე შეგნებულმა ქართველმა გახსნა კაი ქართული სტამბა, 1866 წ. იწყეს ქართული გახვთ „დროება“-ს გამოცემა, 1868 წ. „სასოფლო გახვთი“-ს 1869 წ. უწრ. „ციცკარს“ უწრ. „მწაიბობი“ მავბაუა. 1871 წ. უწრ. „კრებულთა“ ამდე დროს გამოსცეს სახალხო წიგნებიც 1875 წ. გამო-ვიდა პირველად იაკ. გოგებაშვილის „დედა ენა“. ყოველივე ასეუწაოამ ტებამთან წარმოდგენებაც ხალხში სული ჩაიდგა. ასე თუ ისე გაიღვივა ქართველი ერის სუ-ლი ამ გაღვივების მეთაურნი და ქართველი ერის სუ-ლის შთამბერაენი იყენენ 1857 წ. „ციცკარი“ და მისი რედაქტორი ივ. კერესელიძე და ნამშრომელიც აკაკი, დ. კიოზანი, დ. ქონქაძე, დ. არდაზიანი და სხ. 1868 წ. უწრ. „საქართველოს მოამბე“ და ილ. ქავჭავაძის კალამი. 1860 წ. გახ. „დროება“, რედაქტორი გიორგი წყირეთელ მის მარჯვენა მკლავებზე ნიკ. ნიკოლაძე, სერგი მესხე და დიმ. ბაქრაძე, კირილე ლორთქიფანიძე და სხ. უწრ. „მწაიბობი“ რედაქტორი ნიკ. ავლოშვილი, თანამშრო-ველნი ანტ. ფულცილაძე და რამდენიმეც სხ. უწრ. „კრებულთა“ და მის რედაქტორ — თანამშრომლები. ამა-თ ვარდა თითო ოროლა პირნი, როგორც თბილისში, ისევე ქა-თისსა და საქართველოს სხვა და სხვა კუთხეების დაბასა და ქალაქებში.

(გავრძელება იქნება). ზ. კვიციანიძე

მტრის მოლოდინში

ნახატი ვალ. სიდ.—ერისთავისა.

სამშობლო გვიძახის!..

(ძღვნად იოსებ არიმათიელს)

ჩემს სამშობლოს დის ტატნობზე კვლავ ღრუბლები აფეხნერთადას!
ბოდმა, შური, ღვარძლი, მტრობა, შიელის ძალა ამოძრავდა...
და შიელტვის, შიისწრაფის, ჩვენი ერის ჩასნოქმულად:
გლთვა, ვიშის მისცანად, შვე სიკვდილის შესაქმნულად..

შიისწრაფის, რომ ჩვენს მხარეს დაუეერთის სისლას ტბეი!
თავისუფალ საქართველოს სურთ დაჭრან წინსვლის ფრთები..
და ჰა, ჩემო ერის შვილნო!. წუთი გვიდგას სსშინულია—
შოდის მტერი, ჩვენზე ღამობის გამარჯვებას სისხლის მსმელი..

და სამშობლო თავის შვილებს გვიეუვის და გვიხმობს თვისკენ..
—აღსდექთ გმირნო! დარჩამეით სბრძოლველად, გასწით მტრისკენ!
გასწით, გასწით და თავხედ მტერს შესხვედრეთ თქვენი ძალა..
დე, იცოდენ თქვენს ძარღვებში ჯერეთ სისხლი არ გამქრას!..

დე, იცოდენ ჩვენ სხვას არ ვმტრობთ; სხვას არ სჩაგრავს ჩვენი ერი!
მაცრამ თუ ვი თავს დაგვესხმის შვის ძახვით, შავი მტერი..
მაშინ, მაშინ შერის გრძობით ვიო ზატრუკი ავუნთებით..
ვიმამცნებთ, თავს გავსწირავთ, მტერს ვევევითი შიშველ ხმლებით!..

მაშ, აღსდექით გმირთა გმირნო! ერთსულოვნად გასწით მტრისკენ..
ჩვენი დეა საქართველო დასაცავდ გვიხმობს თვისკენ!..

დ. ჰანათელი

ბრილო ნახ. ვ. სიდ.-ერისთავისა

სურათზე

(სახსოვრად ნინო მძინარიშვილისას)

მარმარილოსგან გამოიკვეთე ტანი მარმარი, ტანი თოკლისა,
 თუ ღვთის მშობელი გადაიფარე—ხატი, თამადა სვეტიცხოვლისა!
 ქვირფასო, მაგ შეერდს რამდენი გარდი დასტირღებოდა ამოსავსებად..
 ან რამდენ დამეს უდიდოდ თევა მაგ თვალთა გუბის ბნელის შესავსებად?
 თვით ვაზაფხული—შენზედ შელოცა, მიზე სიუმიძახეს ვერ დამწამებდა.
 მაგ წარბთა ჩრდილს ქვეშ—როს იას ტოტი სოსანს კუნწელგან აწამწამებდა
 რა ვიცი, იქნებ დმურთს შესცდა შენი ასე დახატვა.. ასე აზარდვა,
 თორემ—როს გქმნიდა თავის მოჭიშხედ ან არ ფიქრობდა, ან არ დაზარდა?
 დახვალ და წელზე გეხვევა ვაზი, თვალებში ზღვა სთვალეგმს დამწვარ მუხისა,
 დახვალ და ტანი ისე გერხევა, როგორც ჭანგები ჭანხუნისა.
 და შე შენს შემდეგ მძულდება ქალი.. და ასე უფრო მიტომ მძულდება,
 რომ შოთას მუხას—თამარის სხელს.. თავისი უავლი შ უსრულდება,
 და მართავც. ალბად, დმურთს შესცდა შენი ასე დახატვა, ასე აზარდვა,
 თორემ როს გქმნიდა თავის მოჭიშხედ; ვით არ ფიქრობდა... ვითარ დაზარდა?!

ი. მთავარილი

კუთხუთს ავგოგელი

ხალხური პიესა ერთ მოქმედებად, აზრი „მახტრიონიდან“

მ ო მ ქ მ ე დ ნ ი :

- კუთხე, მთიული დედაკაცი — 45 წ.
- წიწოლა, შვილი მისი, ომიდან გამოქცეული — 25 წ.
- მზია, მთიული ქალი, წიწოლას საცოლო — 17 წ.
- შოკრიკი, მეომარი — 23 წ.
- მოხუცი } თემის რწმუნებულ — 55 წ.
- ეფხო, } პოციტელნი — 51 „
- მანდილოხანი (უსიტყვოდ) — 48 წ.

(მთილთა სოფელი. გზის პირი. ქოხი, ბაკი. აბოლოვე-
 ბული ურემი. თენდება. ქოხის ვასწვრივ წიწოლა კლდე
 ხრამს ვადაყურებს. მთის კალთებზე ბურუსია, ოზბივარი.
 მთის წვერებს მზის სხივები ეფინება. ტყისკენ ძაღლი
 ვილაკას აუფუს)

მარიამ წინამძღვრიშვილისა

მწერალი ქალი, ქართული ჟურნალ-გაზეთების ძველი თა-
 ნამწრომელი, ამ ეამად ავადია. მისი ნაწერების კრებული
 მოკლე ხანში გამოვია.

I
კუტი, მზია

კუტი (დერფენაში ტახტზე მუხლებდ-მოკეცილი ზის; ართავს. გაიხნედავს; საიდანაც ძაღლის ყეფა მოისმის) აბაი, სატიელი. რას დაება, ვის უყვებს? ერთი გამოზე, მზია... (გასტკერის) საკაცეთი მოლად ომში გაიკრიფა და, ნეტა, ამ დროს აქ ვინ იქნები?

წიწოლას ხმა (ძაღლს უყვავებს) თოლია, თოლია, სამგლე, ვეღარ მიცან თუ!

მზია (ტყისკენ იტკირება) დედაისი, წიწოლა, წიწოლა! (გაემართება)

წიწ ხმა (ახლოვდება) აჰა, ძაღლო, შე ვერანა! (შემოდის სწრაფი ნაბიჯით, შოპარებით, თითქოს ვილაცის ემალება) დედაის ძუტუს ტირიმი!

II

ივინივე, წიწოლა

კუტი (სიხარულით წამოიწვეს, მაგრამ ვერა სდგება) ვენაცვლე ლომისას კიდვეა განახე!.. აქედ მო, შვილო, აქედ, ერთი დავკოცნო...

წიწოლა (ებევეა) შენა ლოცვამ შემიხანა... მზიას თოლებმა მომიტაცა... (მზიას) შენ კიღდავგენაცვლე, ჰუბა-გონება შენსკენ მოჭკოდა, ჩემო მზია! (ებევეა)

მზია (კარძაღლების აღშრივად ადგა) ვაჰა!

კუტი ვაი, მზია, ბატარაი მომზადე რამე, მშვიერ იქნები... (მზია გადის) ცხო, ჩვენებმა რა ჰქნეს, შვილო, როგორ ილაშქრეთ?

წიწ. (ცოტა შერცხვნილ—შეწუხებული) მაგისას ნუ-რას ჰკითხავ დედაისი!

კუტი მაშ რისა უნდა გკითხო შვილო: დღე-ღამ ჩემ საფიქრალ ჩვენ ლაშქრის ბედია—გაემარჯვებთ თუ ისევე ურჯულთა ხელში დავრჩებით...

წიწ. ვერა, დედაისი! მართალია, კარგი მსროლელი-ბი ვართ, მაგრამ უცრად ვასულმა, ნამწყემსარმა და ნამ-გალ-გუბნის მჭერალმა თათრის გაწრთენილ ჯართან რო-გორ უნდა იომოს?

კუტი შვილო, შვილო! მერე ეგ სიტყვები შენგან მესმის? მთიულის ხმალსა და სიათას უსჯულომ როგორ უნდა აჯობოს?

წიწ. არ აჯობებდა, მაგრამ საქმე ბერაყფულად იყო დაწყებული... ფებ-ბანდლიან ობოლ კვირიას და მებზო-რე ლელაის ნაფიქრალი განა თუ სიკეთეს გვიხამდა?! წილწაღ-ნახევარია ოსმალი ბატონობს, მთელმა კახეთმა ადგილიდან ვერ დასძრა და ახლა კვირიამ და ლელამ უნდა გაიფიქროს ბაქიბუქობით?

კუტი ვითომ და რაიო?

წიწ. რაიო და... კვირიამ გიტყუა ლელა—წამოდი, თუ სამშობლო გიყვარს—თავი გავწირათ, ქვეყანა აკ-ლეგასა და სიოცხვილს გადაგაჩინოთ... შენს თავს ფაშას მივართმევ ფეშქაშად, ფაშა ციხეში შეგვიშვებს და როცა შენ ფაშას მოახლენ, შენი ლამაზი თოლებით მო-აჯღაღებ და აღერსით მოხინიამ, ამ დროს მე ციხის კარს გავაღებ, ჩვენს ჯარს შიგნით შემოვშვებ და უსჯულოებს მუსრს გავავლეთო...

კუტი (ყურადღებით) მერე!

წიწ. მერე—და—ლეღავ დასთანხმდა... მთა—ლრე-ში ნათრეკ ქალა, ნამუს ვინ მისცა!..

კუტი ნუ, დედილამ, ნუ იტყვ მაგას: ფშავლის ქალ მწევესობაში ნამუს არ ჰკარავს... შენ ცხო სიქვი, თორა...

წიწ. ცხო რაღაი: მთაჩი ქომიჩის ჰამის ფაშის კა-რაეში ლაგაშის ჰამა იჩრია მისი ხსობით და ჩვენი ლაშ-ქარიც გაბრეყდა...

კუტი ვაი, დედილამ! რა მოუვიდა?

წიწ. ჯარი მოდვა ციხეს გუშინ, ცას რო მტრედი შეაფრინდა. ასტყდა საშინელი სროლა, ციხიდან ცეცხლი აწვიმეს ჩვენს ჯარს...

კუტი მერე?!

წიწ. მერე... მერე რამობდა... (ენხლებდა) არ ვიცი. მე მომაგონდი შენ, მომაგონდა მზია, და წამოვედი... გუ-შინ მივლ დღეს ტყეში ვიყავ შეფარებული, რო წყეულ თათრებს არ დავენახე...

კუტი (ფიქრში წასული, ნაწყენი) მერე?

წიწ. მერე და... დღეს ძლივს გადმოვლახე გორეი, ხეე-ხევები, რომ ვენახეთ...

კუტი (შეწუხებული მუხლებში ჩაიკრავს) ვაი, ძუ-ტუბო! ვაი!.. როგორი მამის შვილ ხარ?! მამაშენ არ იყის ავეთ ლაჩარა...

წიწ. რისთვის იწყველი თავს?

კუტი (სასოწარკვეთილი) ძმებს როგორ გამოწყვიდი, შვილო, ძმებს! სადაც ისანი ილაგებან—რატო შენც იმათთან არა კვდები... დედის ერთა ხარ, სიყვარულით გაგზარდე, იმტომ ხომ არა თავს სირცხვილი მაწვიმო?!

წიწ. საქმე იყო უხვირო, უყავაკო, უჭკუო, და თავს რაზე შევკავადი? (მოისმის თოვის ხმა, კლდის ტლაშანი. წიწოლა შეკრთება, წამოხტება. კიდევ თო-ფი. წიწოლა მიხედვას, თან უკან-უკან იხევს. შეშინე-ბული, ვილაცის შენიშნავს) დედაისი, თუ მიკითხოს ვინ-მე, უთხარი არ მისულათქო! (უკან გადახტება და ხეს ამოეფარება)

III

ივინივე, შიკრიკი

შიკრიკი (საფეთქელ-ახევეული, ნაჭრევი ეტყობა) გამარჯვება დედილამ!..

კუტი გამარჯვებულნიც გამყოფის შვილო: სადაუ-რი ხარ, ლაშქრობიდან თუ...

შიკრ. სწორედ და გამარჯვებითაც მოვედიართ...

კუტი სწორედ მაგ სიტყვისთვის, ჩემო ნუგუმის მცემელო!.. (შემოდის მზია საქმელ-სასმელით)

IV

ივინივე, მზია

შიკრ. ისე მოვსპეთ უსჯულოს ხსენება, ერთი მოამბეც არ გადარჩენილა!

კუტი (წამოიწვეს) მოდი შვილო, მოდი ე მაგ ნა-ხმლევი გაკოცო... (ჰკოცნის. დაუძახებს მზიას) აკოც, შვილო! სამშობლოს გმირის ჯილდო ლამაზი ქალის კოცნა... (მზია მორცხვად აკოცებს მუბლზე) შვილო, შვილზე უტკებს! რა ქენით, როგორ ილაშქრეთ? ვინ დარჩით, ვინ შევწრით მამულის დახსნის დიდს საქმეს?!

შიკრ. გმირთა სხეული ვერ დაითვლებს, მაგრამ ორი გმირია, რომელთა სხეს დღერთი მუდამ გულში ატარებს... მწყემსი ქალი ლელა და ობოლ კვირია! კვი-რიამ და ლელამ თავი დასდევს, როგორც წმინდა ზეა-რებმა: კვირიამ ლელა ფაშას მიათვა, ვითომ და ფეშ-ქაში. და როცა ჩვენი ლაშქრის მისვლის ხანი მოახლოვ-და, კვირიამ შიგნდან კარი გავიღო; ჩვენ ხმალ და ხმალ შევკრიფით და თათრებს დავგერივით, მაგრამ ლელა და კვირიაც კარებში ენახეთ ყელ-დაპირლები.

ფაშა რომ გავიოკეთ და მთელ უსჯულოს ჯარს იარაღი აეყარეთ, ჯარმა ლელას და კვირიას გაეციებულ ვაგით მუხლ-მოყრიოთ თავყანი სცა...

კუტი კურთხეულნიც იყოს ხსენება მათი!.. ლელაი ლამაზ ქალ თუ იყო?

შიკრ. დილით მხეს, საღამოს მთვარე-ვარსკვლავებს ეცილებოდა... მაგრამ სულით უფრო ლამაზ გამოჩნდის... რაღა მოკლავს მის წმინდა ხსენებას!..

კუტი სახელი ხომ არაფერ შეარცხვინა?

შიკრ. თავი მოგვეტრა წიწვოლამ: შუა გზიდან გამოგვექცა და დიამლა. მაგრამ თავის თავს სადღა დავალებოდა! ერთს წყევა და კრულვა მისდევს უკან... ლამაზ ქარმა დასწყევლა, რომელმაც დედამ ის შობა; შეაჩვენა, რომელ თემშიაც აღიზარდა; დაჰკმო, რომელი ქალიც მას გაუღიშებს...

კუტი (წუხს, თავს აქეთ-იქეთ ახეთქებს)

შიკრ. (განაგრძობს) მოლაღატე გამოგვიჩნდა, მაგრამ მტერი მიინც ეძლიეთ... ამ დღიდან შეგებით ამოიუსუნტეთ, რადგან უსჯულო მტერი გარეკილია; ახლა თავისუფლად შეგიძლიათ ამოვით საქონელი, ჰხნათ მიიწუბო, აანთოთ ცეცხლი... მშვიდობით, დედოღამ, შიკოკად ვარ გამოგზავნილი, ამბოს საცნობად: მთიელთ თემებს უნდა ვიცნობო ლაშქრის გამარჯვება... აეგრ შარა გზაზე ჩვენი ლაშქარიც მოდის გამარჯვებულის დროშის ფრიალით... ჩვენი თავისუფლად სამშობლოს მშის ქვეშეთ თეთრი გვიარგის დროშა კიდევ ამაყად ფრიალებს...

მზია (ხონჩით გამოტანილი აქვს პური და სასმელი, მიაწოდებს სასმისს)

შიკრ. გაუმარჯოს თეთრ გვიარგის! შეგეწიოთ მის მადლი და ძალი! (გადაჰკრავს და გაეა)

კუტი (მუხლზემო ხელებს ჩაიკრავს, თმის ჩამოიწუხს, ძუძუებს გადმოიყრის, ლოყებს იხიკვს, თან მოსთქავს) ვაი, სარცხვილო... ვაი, შერცხვნილო ქერო!.. ვაი, დანთქმული კერავ, შენში ცეცხლი ვეღარ ვაღვივებდა... (მოისმის ლაშქრის სიმღერა)

ლაშქრის სიმღერა

მოვიღიართ გამარჯვებულნი,
მოგვაქვს სამშობლოს საღამო;
კიდევ ფრიალებს ჰაერში
თეთრი გვიარგის ალაღი!

თეთრსა გვიარგის დიდება,—
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

ფუი შერცხვენა ლაჩარსა,
ფიცისმტეხ, აუგვიანსა;
დიდება ჩვენსა ლაშქარსა,
მელამაც სახელიანსა!..

თეთრსა გვიარგის დიდება,—
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

კუტი (სასოწარკვეთილებით თავს შემოიკრავს, აქეთ-იქით მიმოიკენებს, მოთქმით) სადა ხარ, შვილო ლაჩარო, ლაშქარში გამოჩრეული..

წიწ. (ხეს მოფარებული, ქურდულად ათვალეერებს ლაშქარს, თან შემინებული იმალება, ვითარცა იღუმლივ დევნილი და ნაშუს ახილიო)

1 V

ივინივე, მოხუცი, ეფხო, მანდილოსანი

მოხუცი (ეფხოს და მანდილოსნის თანხლებით) ეთერო, თემმა შეიტყო შენი შვილის წიწვოლას თავისი ლაჩარობით თემის შერცხვენა... თემმა შეაჩვენა ეს ოჯახი და ყველა ის, ვინც წიწვოლას მიეკიდება... როცა მთე-

ლი მთა თავის ერთგულ გმირ შვილთა ვაჟკაცობით დღესასწაულობს, ჩვენმა თემმა გლოვის ნიშნად ძაძა ჩაიკო... წიწვოლამ ჩვენი თემი გასთხოვა... თემი ჩემის პირით სწყველის ამ ოჯახში ცეცხლის ანთებს, პურის მცხობელს, სახლის დამგველს... ამ დღიდან ეს ოჯახი ჩვენს თემში აღარ იხსენიება... წყევლომც იქნების თესლი მისი და წინაპართა ხსენება!..

კუტი (მოხუცის ყოველ წყევლაზე ამოვიგინებს, თავში იცემს; ბოლო სიტყვაზე გულშემზარავად შეჰხმეულებს) ვაი, ჩემიანთ სულეთში...

მზია (აქამდე ყოველივეს გაუთიერებულ —გაშტერებული იმჰნდა, უკეთ ადვილიდან მოსწყდება, გაქანდება და ეძლეზე გადაიჩხებება)

ეფხო (გამოვადგება, კლდიდან გადახედავს, თავს გაიქნებს დანახებით) სულ წაწყყენილი, სულხორციანად დაილუბა!..

მოხუცი ვინ იყო?

ეფხო წიწვოლას საცოლო, ახალ დანიშნული, ჩვენი თემისა...

მოხუცი მან თავისი სული დაიხსნა... ის ცხოვრებულია... თემს სირცხვილის ლაქა მოეცლება...

წიწ. (გამოვარდება სამალავიდან, გამაჟურბული) რა გინდათ; რას მერჩით? (შერეკულით) რათ წამართოთ სიციხისი ნუგეში... რისთვის?! ვისთვისაც სიციხებზე შევირანებ, ვისთვისაც...

მოხუცი (აწყვეტინებს) შენ იმდენი ვაჟკაცობაც კი არ შეგეწეს; რამდენიც ამას... თემმა დაგწყველა შენ და ამის შემდეგ შენთან სათქმელი აღარა მაქვს რა... (გაბრუნდება მოციქულებით)

წიწ. (გამწარბული) დედავ, დედავ!.. მე ხომ შენთვის გამოვიქცი... მე ხომ... (უნდა მოხუცისი)

კუტი (ხელებს გასასვლელს) გველის წიწვილი გამეზარდა—მეშვილებოდა, შენ რაზე მიგმე ძუძუ, რაზე?! მოიტა, მოიტა ეგ ხანჯალი და ეს წყუელი ძუძუები დამაქერ; ეს აღდე და მალე დასამიწვებელი, რომ შენ რძეს გაწოვებდა!.. რათ, რათ დაიკარვე სულ-ხორციანად! თავს ლდი რათ დაიხსნა?! (შარაზე მიმავალ ლაშქრის ცხენების თქარა-თქური, მწყობრი სვლა და სიმღერა მოისმის)

ლაშქრის სიმღერა (დაიწყება შორიდან, თანდათან ძლიერდება, ბოლოს და ბოლოს დაბლა ეშვება)

ჩვენი ხმალი მხებზე ბრწყინავს,
სიმაართლეა ჩვენი ფარი;
მზე გავნათებს, არა გვძინავს,
ვაღფუტკეთ მტერსა კარი,—

თეთრსა გვიარგის დიდება,
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

ვაი, მშოშარს, დამაღლუსა,
ერში, ხალხში ვარჩელუსა,
ცოცხლივ ქვეყნად დამარხულსა,
ჯოჯობითში არჩელუსა;—

თეთრსა გვიარგის დიდება,
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

კუტი (თავში იცემს, თავისთვის ჩაბღლის)

წიწ. (ვაშეშმიშებული) ლელა... კვირა... ჩემი ბრალი არ არის... არა! მზია, მზია! მე ხომ შენმა თოღებმა გამომიტყუეს... მე ხომ შენთვის გამოვეცალო ომს... დედა!.. მზია!..

ხმა (შორიდან მოისმის მძიმედ ხამულ-ხამულად) თემო! წიწვოლამ გვიღალატა! ლაშქარს გამოეცა! შეგვარცხვინა:

მაგის მომენი რომ მტერს ეომებოდნენ, ეგ ტყეში იყო მიმალული და ბოლოს შინ გამოიპარა... იგლოვეთ მიი- ელთ ქალ-რძალნი და დედანა: მთელ თუშ-ფშავ-ხევსურეთში ერთი მოღალატე გამოგვიერია... ღიღნა და პატარანი, ქალნი და ვაჟნი, დღეიდან წიწროლა შეჩვენებულა... (ამ ხმას მათს ვასცემს უბეთი)

წიწ. (თითოეულ სიტყვა სვანციდის, თითქო ვილაკის ემალებათ. უტებ ბოძს ქარვისკი გამოხსნის, ქობის მოშორებით ხეზე ჩამოაგდებს, ყულფად გამობმულს, შეხვტება, თავს ვაჟყოფს და ჩამოეკონწრალებს)

ძალი (სახარლად დაიწყებს ყმიელს, თითქო გლოვობსო.)

ფ ა რ დ ა
იოსებ იმედავილი

1/-20 წ.
მატარებელში
სამტრედლიდან ხარაგოულამდე.

სახელმწიფო თეატრში აპრ. 27 წარმოადგინეს ოპერა „აბესალომ და ეთერი“ ავტორის ზ. ფალიაშვილის საბუნებისოდ.

ახლა წასულში ორმა შემოქმედებამ ახალა ფარდა ქართული მუსიკის სიყუჩეს.

დ. არაყიშვილის „რუსთაველი“ და ზ. ფალიაშვილის „აბესალომით“ ამეტყველდა ქართული გრძნობით ჩვენი ეროვნული მუსიკალური კულტურა. ეს იყო პირველი გამარჯვების ჩასახვა ქართული შემოქმედების პროცესში.

მატარულ ლიტერატურაში ჩვენ განვიცადეთ მრავალ სახიანობა, ფერადობა. ევროპის სახელმწიფოთა ცხოვრებაში ბუნებრივად ტემპით შეჭრალი ლიტერატურული მიმდინარეობათა მთელი წყება, ჩვენში ახალიგაზღვრი ტემპერამენტის სიცხოვლით მკვიდრდებო.

რეაღიზმი, სიმბოლიზმი, მოდერნიზმი, და თვით ფურტიზმიც—დღეს ჩვენთვის ნაცნობობის სიხალოვეში დგას.

ლიტერატურულ მუშაობის სფეროში არის თავდავიწყების პროცესის სირთულე და სიყვარულით წვა.

მხოლოდ ქართული მუსიკა არ იყო გამოქმედაში, არაყიშვილმა და ფალიაშვილმა იწყეს ქართული მუსიკალური შემოქმედების ამეტყველება.

ჩვენ პირველად ვესმინეთ „აბესალომ და ეთერს“, ავტორის ბუნებისზე, თვით ავტორისვე ლობარობით.

ოპერის ღირსება ნაკლებ არაფერს ვიტყვით. ამაზე სიტყვა სეციალისტს გუთუნის. ჩვენ გვანტერესებს ოპერის მხატვრული მხარე, შესრულება, განსახიერება. ავტორის ბუნებისზე ჩვენ მხოლოდ ორი რამ ვნახეთ საყურადღებო: თვით ავტორი სამაგალითო სიყვარულით, გაშლილი თვლებით, და შემდეგ ალ. წუწუნავას რეჟისორული ხელი სახელმწიფო თეატრის ვრცელ სცენაზე შესაძლებელს ყოველთვის დაავიროვინებს ალ. წუწუნავას

შვიდი ტემპერამენტი ევროპიულ სერიოზობით. მხოლოდ ოპერის გმირთა აღმასრულებელი ვერ იდგენ საქირთ სიმალეზე.

ქართული წორწილი მეფის სასახლეში. ეს სცენა—სიმდიდრეა მთელი ოპერის. ეს სცენა—ქართული წარსულის სახეა, საქართველოს მეტყველო ტრადიციას, ქართველი ხალხის ჩვეულების სილამაზის გაშლილი ძახილი. სტუმართ დაწყება, მეფე—დელოფის ხლება, ცეკვა, სიმღერა, ლხენა, სადღეგრძელო—ყოველივე ეს ქართული უნდა იყოს. მაგრამ ასე არ იყო.

ქართული ცეკვა რუსულ გრაციებში, უხეში გოპაკის მსგავსად, ყოვლად მიუღებელია. ბაჟურზასკი—მიღებული ბალერინა მაგრამ საშუალოდ ლეკურის შესრულებაში არ ჰქონდა სხეულის მკვეთრი მოქნილობა. ვერც ვაჟები, გარდა ერთისა, ქმნიდნენ სასურველ სისწორეს. არ იყო ბუნებრივობა, სიმარტივე, თავასუფალი გავლა სხეულის. ყველა ამ სურათებისათვის ჩვენ გვყავს ძალები, საკმარისი იყო ჩახედვა ქართულ კულტურაში გაძნობულ საღამოებზე, რომ იქ მოცეკვავათა რიცხვი მრავალია.

ქანი მანდენევის შესრულებაში ფალიაშვილის ეთერი სასტიკად დამარცხდა. ეს იყო განსვენება ეთერის სულიერი ღირსების. ეს იყო დასამარება ეთერის გრძნობიერობის და სიბოლის. ეთერი კი რალაც ჰაეროვანი, ლამაზი, ღვებარები ქმნილებო. ქნ მანდენოვს ერთი ადგილიც არ ჰქონდა საყურადღებო.

ივ. სარაჯიშვილმა ამ საღამოს ვერ გამოაბოთლა თავისი სახელი. სუსტობდა სიმღერაში. მხოლოდ მუდმივი გრძნობიერობა მისი ჩვეულებრივ სიყვარულს ქმნიდა ამ მომღერლისადმი.

ინაშვილი—მურმანი, ამ პარტიაში მოსაწონია.

დანარჩენ რუს მომღერლების ინტონაციაში სრულეებით კვდებოდა ქართული სიტყვის ლამაზი ბგერა. საქირთ იყო ძალთა უკეთესი დარჩევა. **მ. ღვამიაჯა.**

ს. გომის კოპერატივთა კავშირის თეატრში შაბაძს, ა. წ. აპრ. 24 ადგ. სცენის მოყვარეთა წრემ შ. შაქარაშვილის ხელმძღვანელობით წარმოადგინა ვ. გუნიას „და--ძმა“. ვ. ღვთისაგრიშვილი (ოტია ჯოლია) შეუფერებელი იყო, როლის უტოღინარობა ეტყობოდა; ვ. გვაზავა (მარინე) არა ერთხელ გუნიასხვს მარინეს როლში, და მუდამ ნასიზოგენებიც რჩებოდა ხალხი, მაგრამ ამ საღამოს ხმა წასული ჰქონდა, მასთან სუსტ პარტიზორების მიზეზით ჩვეულებრივ ვერ დაგვაქმავოფილა; ლ. დაგითაშვილის (დაშვი) ხმა ხელს უწყობდა, მაგრამ ხესავით ერთ ადგილას იდგა, ხელმისათვის ადგილი ვერ ეპოვა.

ა. ელიოზიშვილის (ჯადია) სუსტობა: გულმოდულად გადაღის კი არა, უდარდელ შუამავლს უფრო ჰგავდა. შ. შაქარაშვილს (გაიოზი) ხელს უწყობს ხმა, ტანი და გამოკლიდებო, მაგრამ ამ საღამოს დამაქმავოფილებული ვერ იყო. გრ. ფავაზაშვილმა (ფაშა) შეგნებულად და ხედმიწვენივით დავესურათა ტაბი, ნ. ელიოზიშვილი (ყარა ოღლი) მოისუსტებდა, შ. კვალიაშვილი (ჯანვერდი) კარგი იყო. გრ. ჩაჩანიძე (გიორგი) თამაშმა დაგვაქმავოფილა, როლი რომ სცოდნოდა უკეთესი იქნებოდა, ი. კველიაშვილს (მოხუცი ტყვე) ხმა ხელს ვერ უწყობს სცენისათვის, სხვა მხრივ არა უშავდა რა.

როგორც სარწმუნო წყაროდან გავიგე, სცენის მოყვებრთა უმრავლესობა ადგილობრივ გავრდიანია. ამ

პიესის მომზადების დროს მიუღიათ ცნობა ყაჩაღების თარეშისა და ბრძანების თანახმად გასდგომინათ მათი კვალის აღმოსაჩენად რამდენიმე ყაჩაღი შეუპყრიათ. ამ გარემოებაზე რამდენიმე დღე წარათვა სცენის მოყვარეთ ამ მიზეზებით პიესამ ცოტა სუსტად ჩაირა.

ხალხი ჩვეულებისამებრ ბევრი ვერ დაესწრო უამინდობის გამო.

გუსურვით მხნეობა და სიბეჯითე, რომ უფრო მეტის ხალხისი განაგრძონ ეს კეთილი და წმიდა ხელოვნების საქმე.

Gitaii.

მოგზაურმა დასმა შალვა დადიანის მეთაურობით დასავლეთ საქართველოში დასარულა ქართველ მსახიობთა გასტროლები. დასს გაუმართავს თოთხნეტი წარმოდგენა შემდეგ ადგილებში: ხონში 1, ქუთაისს 1 ფოთში 1, ზუგდიდში 2, სენაკში 1, ლანჩხუთში 1, სამტრედიისში 2, ყვირილში 1 ხაშურში 1, ბათუმში 3. რეპერტუარში: შალვა დადიანის „გეგეპქორი“, „შურის-ძიება“ „ქალის 1001 ცბიერება“, „მათიკო“. დასმა გაუმართა იუბილე ნუცა ჩხეიძეს—ბათუმში.

დასის შემადგენლობა: ელ. ანდრონიკაშვილი, ვიქტორ გამყრელიძე, შალვა დადიანი, მიმა გელოვანი პავლე ფრანგიშვილი, ვიქტორ მატარაძე, სოსო ყვიძიძე, ნიკო ჩაგუნავა, ზაქო ურუშაძე. დასს გასტროლებზე გაწვეული ჰყავდა ნუცა ჩხეიძე, ფოთს და ბათუმს ოთხი წარმოდგენით.

დასს ყველგან აღდროვანებით ხელმძღვანელებს. ზუგდიდში დასმა დათვარიელა ძველთაგან ძველი ისტორიული ციხე „ჭიქვიჯა“. სადაც გადაღებული იქნა სურათი ადგილობრივ გლეხებთან შიგ ციხეში: დასმა გადაიღო სურათი პიესა „გეგეპქორიდან“ სასახლის წინ ზუგდიდში ეს სურათები დაიბეჭდება ჟურ. „თეატრი და ცხოვრებაში“ ამ მოკლე ხანში.

ციხის დათვალიერებაში დასს დიდი თანაგრძნობა გაუწია ზუგდიდის ერობის თავჯდომარემ ლეო ქიქვილმა; ციხის დათვალიერების დროს დასი ცხენებით მოგზაურობდა.

ში—კი.

სოფ. მარტყოფში აპრ. 15 გაიმართა საბავშვო საღამო ამავე სოფლის სკოლის ბავშვების სასარგებლოდ მონაწილეობით სკოლისავე მოწოდებით. საღამოს შინა არსი იყო: სალიტერატურო ვანყოფინება, სიმღერები და დასდგეს საბავშვო პიესა „გამარჯვებული“, თარ. დემურასია. საღამომ სამავალათოდ ჩაიარა, ხალხი ბლომად დაესწრო და ძალიან ისიამოვნა თავიანთი შვილების გამარჯვებით.

აპრილის 17 მარტყოფის სცენის მოყვარეთ დასდგეს „ციმბირელი“ და „ბუტიაობა“ აკასია. ამ წარმოდგენამაც ძირულ კარგათ ჩაიარა და, მიუხედავად ცუდი დარისა, ხალხი ბლომად დაესწრო. ყველა მოთამაშე საუბრეოდ ასრულებდა თავის როლს, ხალხი ძირულ ნასიამოვნებში დარჩა. საერთოდ მარტყოფის სცენის მოყვარენი მუდამ კარგად ასრულებენ წარგუნ როლებს, მხოლოდ ბინის სიციფროვე ძალიან უშლის ხელს.

დამსწერ.

ქ. გარში მაისის 1 ა. წ. ადგილობრივ სახალხო გვარდიის ბინაზე გაიმართა უფსოს საღამო. აუარებული ხალხი დაესწრო. წარმოდგენალი იქნა ა. ვასილაშვილის

ახალი პიესა „სიცოცხლის ვერი“ დრამა 1 მოქ პიესა ყოველმხრივ ლამაზია. ახალგაზდა ავტორმა პიესის თემა ისეთ ფერებით ჩამოაქანდაკა, რომ საზოგადოებაზე დრამა შობაბეჭდილებად დასტოვა. ავტორი რამდენჯერღვე იქნა გამოუწყველი. პიესა კარგათ იყო მომზადებულ—ადგმული. დებმა ნინ. და ელ. ნასარიძეებმა და ა. ვასიტაშვილმა ნიჭიერათ შეასრულეს თავიანთი როლები. შემდეგ წარმოსთქვეს სიტყვა მომენტზე ბ. წ. გაბუნია და ურ. თავჯკლიშიაშვილი. დივერტისმენტში მონაწილეობდნენ: ქ. გუნდი კლიშიაშვილისა, რომელიც მოისუსტებდა, შაქ. გოგიბედაშვილი—სცენები და ა. ვასიტაშვილი, რომელმაც თავის მოხდენილ ლექსების ხელოვნურად წაქიხნებით საზოგადოებად აღტაცებაში მოყვანა. ა. ვასიტაშვილი აქაურ კულტურულ საქმიანობის წინაშე თვალსაჩინო ამაგი მიუძღვის ყოველთვის მხად არის, რითაც შეუძლიან გამოადგეს ხალხს, დღესაც აქ ჩვენთან დანერგულს გორში არ დაიფიწყა თავის ძველი მეთაობა და სცენაობის დააკმაყოფილის ხალხის სულიერი მოთხოვნილება.

მასწ. ჯა—ძე.

ერთობის უბნის მუშათა კლუბში დაარსდა მოწაფე ბავშვთა სცენის მოყვარეთა დასი ან. შავგულიძის თაონობით: ჰყავთ საკუთარი გამკვება (თავმჯდომარე მდივანი, სცენარეუსი, რეჟისორი და სხვ. განუძრავათ სისტემატიურად წარმოდგენების მართვა (თუმც 1917 წლიდან დრო—გამოშვებით სდგავდნენ პიესებს). კვირას, აპრ. 25 დასდგეს ა. გუნიას „ორი გმირი“, ისტ. დრამა 3 მოქ ან. შავგულიძის ხელმძღვანელობით. თუმცა პიესა მათთვის შეუფერებელი იყო, მაინც მოლოდინის წინააღმდეგ, სრულის ანსამბლით ჩაიარა. ი. ქიაურელს (მ. მია გურიელი, —ტანი ვერ უწყობდა ხელს) და ვ. მესხს (ლეიანი) განცდა აკლდათ. ან. შავგულიძეს (ტარიელი) ნიჭიერი დაფიქტებული თამაშით არა ერთხელ დაუტკბია დამსწერ საზოგადოება: იგი ჯერ 15—16 წლისა და ესლავ ეტყობა უტყუარი ნიჭი და ამ საღამოსაც მშვენიერი იყო, აწონდაწონილი ჰქონდა გმირის სულის კვებების ყველაუნთებში, თვისი როლის დაკვირვებელი განსახიერებით აღტაცებაში მოყვანა დამსწერ საზოგადოებად ბევრ გულჩვილ მაყარებელს მოჰყვარა თანაგრძნობის ცრემლები. საქირაა ყურადღება მიექცეს და გზა მიექცეს. დლონაძე (ბალთარ) კარგი იყო. გმჯობინებოდა ყველა წინადადებისთვის სათანადო მიმოხვრა მიეცა. ი. ჩარკვიანი (მიქელი) ვ აბაზაძე (მწყემსი) ვ კაციაძე (ყარაული) თავიანთ ადგილს იყვანენ, რ. გურაულიძე (დუღუ) ანი მოკარპახეს რომ ააღწევინეს თვალთს კარგი იქნება და ნ. მანველიძე (დესპინე) ორივე კარგები იყვანენ, მაგრამ როლები რომ შეეკვალათ ენჯობინებოდა. კლუბის გამკვება ყოველ მხრივ ეხმარება ამ ბავშვ.—მოწაფეთა წარს, რისთვისაც დიდი მადლობის დირსია.

წარმოდგენა ფსიანი იყო 5—15 მ. დიწყო 8 1/2 ს. გათავდა 11 1/2 ს. ხალხი ბლომად დაესწრო როგორც ბავშვები ისე აღდროვნები და კმაყოფილც დაშალა.

ზ. გრემი.

ნაძალადევის მუშათა კლუბში შაბათს, აპრ. 17-ი თბ. კვანძის რაინ. სცენის მოყვარეთა წრის მიერ შ. ბერიშვილის რეჟისორობით წარმოდგენილი იქნა „რეცელოვიციის რიერაჯზე“ დრ. 4 მოქ. აღ. მგალობლს

შეიღობა. მშენებრად დასაბრათა ნიკოს როლი ა. ლითონი შეიღობა. მდინარე ხმა და მიმიკა მის ხელს უწყობდა— მუშაობდა იყო იგი ნ. ბერძენი შეიღობათან ერთად (ელენე) პე-4 მოქ-ში, კარგები იყვნენ ახალგაზრდა სცენის მოყვარენი: ნ. კუტალაძე (პეტია) და ვ. გაგავა (ზურაბი) თუმცა პირველს კოტა როლის უცოდინარობა ეტყობოდა, მეორე კი ზოგადად არა ბუნებრივ ტრადიკულ პაფისით ლაპარაკობდა. კარგი იყო აგრეთვე ვ. კულუხაშვილი პროვოკატორ ირავდა როლი. ტყუობობდა, ბევრი შრომაზე გეწონია მინიჭებულ როლის შემეშავებაში. არა უშავდა რა ვ. კულუხაშვილისას (თამარა), ხოლო მ-4 მოქ-ში თვისი მოხდენილი თამაშით ალტაქცემაში მოიყვანა საზოგადოება. ძველ სცენის მოყვარეს ა. კაკააშვილს (ვესელი), არ ეპატრიბა როლის უცოდინარობა, თუმცა შევეფერებოდალ შეასრულა თვისი როლი. დანარჩენნი თავის ადვალზე იყვნენ, ვარდა სცენარისტისა, რომელმაც რამდენჯერმე გააცოცა სცენა და მსახიობნი უბრუნულ მდგომარებაში ჩააყენა. (კოცხლად იყო დადგმული მისი სცენა მე-3-მე მოქმედებაში (ფარული კრება). საერთოდ წარმოდგენამ მწყობრად ჩაიარა, თუ არ მივიღებთ მხედროლობაში გადამატებულ ხმაურობას სცენის გარე-2 და მე-4 მოქმედებაში და საერთოდ სცენის მოწყობლობას.

მეშტაბლის კლუბში კვირას, აპრილის 18-ს, იგივე პიესა („რევოლუციის რედაქცია“) იმავე შემადგენლობით დაიდგა. მომსულტებდა ზურაბ როლის აღმასრულებელი გ. დამანდაშვილი, რაც აისხნება მისი შემთხვევითი გამოსვლით ამ როლში. სუსტი იყო აგრეთვე ფარული კრება მე-3 ში. აქაცა ქონდა ადგილი სცენარისტის მიერ სცენის გაცივებას (მე 2-ე მოქ ბოლოს). საჭიროა ამ გარემოების ყურადღება მიექცეს. საჭიროა აგრეთვე მიექცეს ყურადღება სცენის გაუმჯობესებას დეკორაციების და რეკვიზიტის შექმნით ვიმედოვნებთ, ისეთი მდიდარი ორგანიზაცია, როგორც არის რკინის რკინი პრაოფესორი ალექსი კიშინი და რომლის განკარგულებაშიც არის ეს კლუბი, არ დააყენებს ამ ნაკლის შეფასებას.

შაბათს, აპრ. 24-ს ზემოხსენებულზე წრის მიერ წარმოდგენილი იქნა ა. ცაგარლის კოჰელია „რაც გინახავს ვეღარ ნახავ“. თითქმის ყველა ჩვენგენს რამდენჯერმე უნახავს ეს მხიარული კომედია და განახიერებული ტიპები ნაცნობია ყველასათვის. მით უმეტეს საჭიროა ეს პიესა დადგმულ იქმნეს ყოველივე წვრილმან დეტალების დაცვით და დღის ყურადღებით. ეს ხომ ერთგვარი თინოვარაფული სურათბა ჩვენ ახლი წარსული ცხოვრების! ზემოხსენებულ წარმოდგენაზე ნაკლებად ვხედავდით ამ პიესისადმი ყურადღების მიქცევას. ტყუობობდა, რომ პიესა სახელდახელოთ იყო და ხდებოდა. პირველ მოქმედებაში ყარაჩოლელები სცენას ხშირად აცივებდნენ, სოფლის გოგონების ცეკვა ვერ იყო შესაფერი, ვერც ილუჟამ (ი. ლაფერაშვილი) დაგვაკმაყოფილა. სოფლის გოგონები მალაღ ქუსლებიან ფეხსაცმელებით გამოვიდნენ სცენაზე! სხვებთან შედარებით კარგები იყვნენ: გ. პავლიაშვილი (აგუჩიქა), გ. გაბინაშვილი (გიგუა), ს. გარჯახელი (კატინა), ა. ძაძამია (კობახია), გ. სანიძე (არტემ ივანიჩი) და კ. ქართველიშვილი (დავით). უკეთესი იქნება, ეს პიესა მოხსნილი იქმნეს რეპერტუარიდან, თუ მის ხეირიანად დადგმა შეუძლებელია.

აპრ. 22-ს, თბ. კვანძის რკინისგზულ სცენის მოყვარეთა წრის მიერ დღეობის პირველ დაწყებობით სასწაილებლის ღარიბ მოწყვეთა სასარგებლოდ, წარმოდგენილი იქნა ა.

ცაგარლის „ხანუმა“. საერთოდ პიესამ მწყობრად ჩაიარა, რასაც ხელს უწყობდა გ. პავლიაშვილის (მიკინა), ს. თევზაძის (აკოფა), ს. გარაკახელის (ხანუმა) და ქ. კამკამიძის (ქაბატა) მოხდენილი თამაში. დანარჩენნი სუსტნი იყვნენ, მეტადე რ. დემეტრაშვილი (ტიმოთე), რომლის ლაპარაკი მსმენელებმა ხიარინად ვერც-კი გაიყეს. წარმოდგენას ხალხი ბლომად დაესწრო.

იმავე კლუბში აპრ. 25 იმავე წრემ წარმოადგინა „რაც გინახავს ვეღარ ნახავ!“ წარმოდგენას ახლდა თითქმის ყველა ის უარყოფილი მხარეები, რომლებიც იმავე წრის მიერ ნაძალადევის მუშათა კლუბში აპრ. 24 გამართულ წარმოდგენას, საჭიროა მეტი ყურადღება და ხელოვნების ფაქტობა მოპყრობა, მით უმეტეს რ-ში ამის ძალღონე შესწევთ.

გუ-ლი.
სახელმწიფო კლუბში აპრ. 29 ვ. კობახიძის თაონობით გაიმართა ლექცია—წარმოდგენა. იოსებ იმედაშვილი წარმოსთქვა სიტყვა საერთოდ ხელოვნების და კერძოდ თეატრის მნიშვნელობაზე განსაკუთრებით კლუბებში. წარმოდგინეს აკაკის „პატარა კახის“ მეორე მოქ. მონაწილეობდნენ ვ. კობახიძე (კახი), გოძიაშვილი (მეფესი), ტოგონიძე (რევაზი). კობახი (გივი) ცოცხლად ჩაატარეს, განსაკ. ვ. კობახიძემ. ბოლოს სცენები და კულეტები წარმოსთქვეს სერაჟმა (კინტოლი), კობახიმა (სომხური), გოძიაშვილი ლექსი, (მშენებრად). წარმოდგენა არა ჩვეულებრივ პირობებში მიმდინარეობდა: აქვე გვერდზე საშინელი ღრიანცელი იყო რაც მიუტყვებელია.

კოცა.
სოფ. ქვემო ჭალაში (გორის მახ.) თემის გამგეობის წევრის გ. ჯაბურის თაონობით აპრილის 17 მოწვეულ იქნა გვარდიის წარმოდგენილი, გვ შტაბის, კოპერატე-ს. საკრდილო აზნაგაბის, სასამართლოსი, აღმინისტრაციის, ს.-დ. პარტიის და ადგილობრივ წრის მოყვარეთა კრება, კულტურულ საქმეების მოსაწყისრიგებლად. კრებად საჭიროდ სცენა დაარსდეს ქვემო ჭალის რაიონის სახალხო გვარდიის შტაბთან „სახალხო წარმოდგენების მმართველი და ლექციების მომწყობის წრე“. აირჩიეს გამგეობა: „ღმიტრი ფანგარაშვილი (თაქეძე), ალ. მესხიშვილი (ამხ. იგივე ხაზინდარი), ს. პარკაძე (მდივ.), იკ. ოჯახიანი, შაქ. შიუკაშვილი. მღვ. პეტრე კარბელიშვილი და სანდრო ხელაშვილი. ი. რი.

ხალკონთა კუროვანი *

უღროვოდ ვარდაცვალებულ მსახიობ გ. ოხნელის ცხოვრებაში ბევრი კუროვანი იყო. მეტადე უკანასკნელ ხანს, როდესაც მსახიობი უმუშაობისაგან დასვენებულ მსმ მხეცია. ქართ. კლუბის ერთმა წევრმა უთხრა:

— „მსახიობს სმა არ გეკადრება, პირიქით—სინათლის შუქი უნდა შენათო ხალხშიო“.

— კარგი, ავისრულზე შენს რჩევასო. უპასუხა გიორგიმ ერთ მშენებრ ზავხულის დამეს, როდესაც კლუბის ბალი სავსე იყო მოსიერნი ხალხით, გიორგიმ აიღო ანთებული ქაჩი და ხალხს სიარული დაიწყო, დამსწრენი გაკვირვებით უყურებდნენ ორიგინალურ მოსიერს, მაგრამ გიორგი არ შეშკრათალა და გაიბახობდა: გზა სიხვეულეში სინათლის შემეშქებელს-ო

ს. ჯიღალი

* ამ სათაურით დაიბეჭდა ამგები მსახიობთა, მუსიკოსთა, მხატვართა და სხ. ცხოვრებინან. თანამშრომელთა უსთხოვო მსგავსი მასალა მოგვეწოდოს.

ქართველ მომავალთა კავშირის პირობა

აბრილის 26 შესდგა ქართველ მომდგრალთა კავშირის საგანგებო ყრილობა. დაესწრო 30 წევრზე მეტი. თავმჯდომარეობდა ვ. ლვინიაშვილი, მის აშხანაგად ი. კ. კარგარეთელი. პირველი მოხსენება გამგეობის მოქმედებაზე გააკეთა ლვინიაშვილმა. მოხსენებიდან სჩანს: ათი თვეა კავშირი არსებობს. მისი მიზანია, გარდა თვის წევრთა ინტერესების დაცვისა, ფოკალურ ხელფრების განვითარება საქართველოში. ამ ხნის განმავლობაში გამგეობას: 1) გაუტარებია რეგისტრაციის წესით კავშირის წესდება და ამ რიგით მოქმედობა კავშირი ქართველ მომდგრალთა, როგორც უფლებიანი ორგანიზაცია; 2) კავშირის მიუღია მხურვალე მონაწილეობა ქართულ მუსიკალურ საზოგადოების რეორგანიზაციაში და ბევრში კიდევაც მიუღწევი მიზნისათვის; 3) უშოვნია მუდმივი ბინა კავშირისათვის ინსტრუმენტით და აგრეთვე უძებნია საარსებო წყაროები (ქასაში შემოსულა 40000 მანეთამდე). 4) შეძლებისდაგვარად დახმარება აღმოუჩენია თავის წევრებისთვის სწავლის ფულის შეტანას; ჯერ—ჯერობით შეუტანია მოწაფეობის სწავლის გადასახადი (სამისა კონსერვატორიაში, ორისა ქართ. სამუსიკო სკოლაში); 5) დიდი შრომა გაუწევი საოპერო სტუდიის დაარსება მოწყობისთვის, ეს სტუდია მომავალში გარდაიქმნება საოპერო ჯგუფით სახალხო სახლიდან; 6) ცდილა სამუსიკონაწარმოების მთარგნის მოწყობას; ამ საქითხში გამგეობა ქართ. კლუბთან შეთანხმებით მუშაობს) ვ. ვუაის დაევილა აღნიშნულ ნაწარმოების თარგმნა და ზოგიერთი რამ გადაურთარგმნია კიდევ (7) დაურსებია ინსტრუმენტალური სექცია 30 კაციის შემადგენლობით, რომელთა მხრივ გამგეობაში ორი წევრი შედის; 8) უმეცადინია კავშირში საუკეთესო ძალები მოეზიდა და მიზნისთვის მიუღწევი კიდევ ამ ბოლო დროის გამგეობის მუშაობაში მონაწილეობდნენ ცნობილი ქართველი არტისტები ნანობაშვილი, ინაშვილი დ. ი. სარაჯიშვილი.

უახლოეს მომავლისათვის გამგეობას დასახული აქვს: 1) სახალხო სახლიან უსათუოდ დაარსოს პატარა საოპერო ჯგუფი ქართულ მუსიკალურ საზოგადოების თანამშრომლობით; 2. გააუმჯობესოს საზოგადოთ კავშირის დღევანდელი მდგომარეობა და კერძოთ მდგომარეობა ქართველ მომდგრალებისა სახელმწიფო თეატრში და 3. გააძლიეროს კავშირის ქონებრივი მხარეც.

მოხდა ახალი არჩევნები გამგეობისა, რომელშიაც აირჩელ იქმნენ: ბ. ბ. ი. კ. სარაჯიშვილი, მ. ნანობაშვილი, ა. ი. ინაშვილი, ა. გ. საოჯიშვილი, დ. აკოფაშვილი ვლ. სიმონაშვილი და გ. ლვინიაშვილი, ხოლო კანდიდატებათ ი. გ. კარგარეთელი და მ. ლონტი. გამგეობის თავმჯდომარედ ერთმანეთს შორის წევრებმა აირჩიეს მ. ნანობაშვილი, მის თანადილედ გ. ლვინიაშვილი და პასუხისმგებელ მდივნად ვ. სიმონაშვილი. სარევიზოო კომისიაში ძველივე წევრები—სვ. წერეთელი და ა. კიკნაძე.

შემდგომ მოხსენება გააკეთა ა. ი. ინაშვილმა საოპერო საქმისა და არტისტის მდგომარეობის შესახებ სახელმწიფო თეატრში. მომხსენებლის სიტყვით მდგომარეობა ისეთი ყოფილა, რომ საოპერო საქმეში ბევრი ცვლილების შეტანაა საჭირო. ყრილობამ დაადგინა:

დაევალოს გამგეობას საზოგადოებისა და მთავრობის წარმომადგენელთა ყრილობა მიაქვეყნოს საოპერო საქმის უარყოფითი მხარეებზე და მისცეს სათანადო მსჯელობა მოხსენებს, რომლის ძირითად დებულებებს ყრილობა საესებოთ იზიარებს. გარდა ამისა ყრილობამ დაავალა გამგეობას, ვისაც ჯერ არს წარუდგინოს შემდეგი ორი წინადადება: 1. ძირიანად შეცვლილ იქნას ადმინისტრაციული გამგეობა სახელმწიფო თეატრისა საოპერო საქმის სათანადო სიმაღლეზე დასაუბრებლად და 2. ამ რეორგანიზაციის მოხდენის დროს კავშირის შემცლება მიტყეს მონაწილეობა მიიღოს.

თავის მოხსენების დროს ინაშვილი გაკვირით შეეხო ბოლო ინციდენტს, ბ-ნ. წუწუნავასა და სახანო თეატრის არტისტთა დღევანდელი შორის მომხდარს, რომლის დროს ბ. წუწუნავის მიუშარბინია მუქარის კოლოთი არტისტ პოლიავეისათვის. ამ ინციდენტის შესახებ ყრილობამ მოისმინა ვრცელი ახსნა-გარკვებანი ინციდენტის დამსწრე პირთა და დახდგინა: 1. აღინიშნოს, რომ მუქარეებით მიპაპრთვა დამსახურებულ არტისტისადმი დაუშვებელია და მიტომ აცხადებს თავის დრამა აღმუთობას.

ყრილობამ მთელი დღიური წესრიგის განხილვა ვერ მოასწერა და გადასდო შემდგომ სხდომისათვის.

პირიშიკა და გიგლიოგრაფია.

საფუტყვრის მოვლა. მეთუტყვის კალენდარი. ელვარდ ბერტრანისა. თარგმანი და გამოცემა (1920 წ.) ლ. ციკაროსისა, ავტორის სურათით და 76 ხანახათი. 200 გვ. ფ. 80 მ.

ფრიალ სასარგებლო სახელმძღვანელო ჩვენი ქვეყნის მეთუტყვითათვის. და სწორად ახლა, ამ განაფხულზე, რუდესაც ფუტყარი მთელი ზამთრის ხანგაძლივი ძილის შემდეგ, გააძიოს ახლა ვალიძებულო სამუშაოდ. მართალია ჩვენი ვაჟქს ქართულად ნათარგმნი პაჭარა წიგნაკი ფუტყრის მოვლა და აგრედევ ამ. წულაძის მიერ შედგენილი, საკმაოდ დიდი ნაშრომი, მაგრამ არ შეიძლება ელ-ბერტრანის ნაშრომს უპირატესობა აო მიეკეთ, როგორც მთელ ქვეყანაზე ცნობილ და სახელმძღვანელოდ ბილვულს. ეს ახლა გამოცემა დასაუბრებელია 76 სურ. და შეიცავს 200 გვერდს. ფასი 80 მ. რაც დღევანდელ პირობების მიხედვით ძვირი არ არის.

პირელი ხარისხოვანი რესტორანი

შამკანი!

ამხ—ბა ძმათა ეკრესლიძების და ბაკრაძეთა
(რუსთაველის პრ. სახლი ვორელაშვილის № 16)
ერთი საუკეთესო რესტორანთაგანი დემოკრატიის
სასტუმროდ.

საუხემ და სადილი ქართლური, იმერული, გვარაპოული, აზიური მზადდება საუკეთესო მზარეულის თავდგომით, სასმელები ყოველდღიური რესტორანში უკრავს სიმებიანი ორკესტრი.

(წლიური)

ალაი ივანეს ძე ელიზბარიანი

სახალხო სკენაზე სკენის მოყარედ 35 წ. მოღვაწეობის შესრულების (1885—1920) გამო. მონაწილეობდა ქართულ სკენაზედაც თბილისსა და ბათუმში. იუბილე იმათება მისს 11 სახალხო სახლში. ჩვენი ოცდაექვსე სალაშს უძღვრის სახალხო სკენის ამ უნაგარო მუშაკს.

ღვრილი აზრები

ნოე უღრანაის თხზულებათა სრულ კრებულზე ხელის მომწერთა საყურადღებოდ ცხადდება, რომ ვინაიდან მხოლოდ ხელის მომწერთათვის იბეჭდება განსახლებული რიცხვი, ამიტომ: 1) ვინაც ჰსურს სრული თხზულების (ხუთმეტყვე ტომის) მიღება, ყველა ტომის ბე, თითოეულზე 30 მან., სულ 450 მან. ამ თავითვე უნდა შემოიტანოს. ყოველი ტომის მიღების დროს გაიძიოს სრულ სალიარალს ბეს გამოკლებით; 2) ვინც დღემდე ხელი მოაწერა, თუ ჰსურს დანარჩენი ტომების მიღებაც, თითოეულ ტომზე 30 მან. ბეც ამ თავითვე უნდა შემოიტანოს; 3) დაწესებულებათა და ორგანიზაციებს მოსამსახურეთა ანუ წევრთათვის ხელის მოწერა შეუძლიანთ უფრო შედეგითანის პირობებით თავის რწმუნებულ წარმომადგენელთა საშუალებით: თუ ყველა ტომის მთელი ბეს გადახდა ერთბაშად არ შეუძლიანთ, პირველ ტომზე უნდა გალიზალონ 30 მან., იმ პირობით კი, რომ როცა წიგნი გამოვა, მისი სრული ღირებულება გადახალონ, ხოლო უკვე შემოტანილი 30 მან. შემდეგი ტომის ბედ დარჩება გამოცემის დასრულებამდე. ფული უნდა გამოიგზავნოს ქართული ბეჭდვითი ამბანავომის სახელზე თბილისში რუსთაველის პრ. № 26

ნაძალადევის თეატრი, გ. პლებანოვის სახელობაზე, გაიხსნა მისის 1-ს მოლოცვების შემდეგ, დასდგეს სკენა ი. ირემაშვილის ახალი პიესიდან, რეჟოლიუციის ტალღებზე. პიესა დროს შესაფერია, მუშათა პირველი გამოსვლის სურათთა და ცოცხლადაც დაიდგა, —სპარაბაბდა ხმაურობა რაიაც, ცოტა არ იყოს, უმოთაგრესს აფეროქრ-

თალებდა. მეორე განყოფილებაში მიიღეს მონაწილეება: მომღერლებმა: ნანობაშვილმა, სარაჯიშვილმა ინაშვილმა, ფაულენშვილმა ოქრაპირიძის ასულმა, მოხეტიალე მუსიკოსმა ი. ქურბულმა პოეტებმა, ვ. რუხაძემ, ობოლმა მუშამ, ხ. ვარდაშვილმა და ბ. კორნიეევმა ნანობაშვილმა კარგად იმღერა ოპერა „ტოსკი“-დან და „მარს.“ ნანობაშვილი კლასიკური მომღერალია. ასეთი მომღერლები ჩვენში ცოტანი არიან. სარაჯიშვილის და ინაშვილის დეტუტა ოპ. „აბესალომ და ეთერი“-დან. ალტაქებაში მოიყვანა დამსწრე საზოგადოება. დაბოლოს დასდგეს მუშების ცხოვრებიდან, ლ. ტანდიტის „მხეს“ დასასრულ —ვახშამი, რომელიც დილამის გაგრძელია. **ტენორი.**

შაქრო საფაროვი. 35 წელიწადია მოღვაწეობს ქართულ სკენაზე, იგი, შედარებით ჩვენი სკენის კოროიფებთან, პატარა მსახიობია, მაგრამ ღვაწლი მისი თვალსაჩინოა. მან შექმნა ჩვენ სკენაზე არა ერთი საყურადღებო ტიპი, მიუძღვის ღვაწლი ავრთვევ, როგორც რეჟისოს და სახალხო სკენის მსახიობს.

პარსკეეს, მის 14 ქართულ კლუბის თეატრში იმართება მის პატეისაცემად წარმოდგენა. მონაწილეობენ თითქმის ყველა დამსახურებული და ახალგაზდა მსახიობთა ძალები. იმედია, ქართველი საზოგადოება დაესწრება ამ გამოსათხოვარ საღამოს და მადლობას ეტყვის ჩვენ „პატარა შაქროს“.

ქართველ მომღერალთა ყოილობამ მომენტის შესახებ მიიღო პ. ურუშაძის რეჟოლიუცია: ყურილობა ესალმება მთავრობას და გამოისტვენს სრულ იმდეს, რომ ყველა ქართველი ხელოვანი იარაღით ხელში მხად არის დიკვას საშოზობლოს უფლებას.

კომპოზიტოვა კეშირის გამგეობამ თავისი საჯაროთ გამოცხადებული დაპირება ნახევარი მილონი მან. აღარ მისცა ქართულ სამუსიკო საზოგადოებას. ამის გამო საზოგადოების რწმუნებულმა ს. ყოიკოლიანმა წევრობას თავი დაანება. კაპელა და საოპერო სტუდიაც რაოდენიმე თვეა უჯამაგირო.

დრამატ. საზოგ. გამგეობა მხნედ შეუდგა ქრ. დასის შედგენას. შემუშავდა პიესების რუპერტუ არიცი.

ახალგ. დრამ. მსახიობ ნ. რიქამაძის დებოუტი გამიართება ქართულ კლუბის თეატრში მისის 10. დე ბიუტანტი კითხულობს „შეშლილის წერილებს“ შემდეგ იდგება პიესები: ს. წერეთლის „თანამედროვე მეოჯახენი“ და ნ. დიმიტის „ლექსები“.

სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს ბევრი ქართველი ხელოვანი. ყველა ხალისიანად მისისწრაფვის ბრძოლის ველზე.

თბილისს ჩამოვიდა გრ. პეტროვი, რომელმაც წაიკითხა რამოდენიმე ლექცია. ლექტორის სედა: „ძველი რუსეთის ბიდგენა“.

გამოვიდა რუსული სახელოვნო ქურხალის „ისკუსტვოს“ მორიგი №. ქურხალში, სხვათა შორის მგოქნობიანოვ წერალია ქართველ მსახიობის პირადი დრამის შესახებ. № შინაარსიანად არის შედგენილი.